

PRESUDA OPĆEG SUDA (šesto vijeće)

12. travnja 2013.(*)

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Autorska prava u vezi s javnim izvođenjem glazbenih djela putem interneta, satelita i kabelskim reemitiranjem – Odluka o utvrđenju povrede članka 81. UEZ-a – Podjela zemljopisnog tržišta – Dvostrani sporazumi između nacionalnih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava – Usklađena djelovanja koja isključuju mogućnost izdavanja odobrenja za više državnih područja i više repertoara – Dokaz – Presumpcija nedužnosti”

U predmetu T-442/08,

International Confederation of Societies of Authors and Composers (CISAC), sa sjedištem u Neuillyju-sur-Seine (Francuska), koji zastupaju J.-F. Bellis i K. Van Hove, odvjetnici,

tužitelj,

koji podupire

European Broadcasting Union (EBU), sa sjedištem u Grand-Saconnexu (Švicarska), koju zastupaju D. Waelbroeck, odvjetnik, i D. Slater, *solicitor*,

intervenijent,

protiv

Europske komisije, koju zastupaju F. Castillo de la Torre i A. Biolan, u svojstvu agenata,

tuženika,

povodom zahtjeva za djelomično poništenje Odluke Komisije C (2008) 3435 FINAL od 16. srpnja 2008. u vezi s postupkom na temelju članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/C2/38.698 – CISAC),

OPĆI SUD (šesto vijeće),

u sastavu: H. Kanninen (izvjestitelj), predsjednik, S. Soldevila Fragoso i M. van der Woude, suci,

tajnik: N. Rosner, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprava održanih 19. listopada 2011. i 4. lipnja 2012.,

donosi sljedeću

Presudu

Okolnosti spora i pobijana odluka

- 1 Odluka Komisije C (2008) 3435 final od 16. srpnja 2008. u vezi s postupkom na temelju članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (Predmet COMP/C2/38.698 – CISAC) (u dalnjem tekstu: pobijana odluka) odnosi se na uvjete ostvarivanja prava javnog izvođenja glazbenih djela i na uvjete izdavanja odgovarajućih odobrenja isključivo u vezi s iskorištanjem putem interneta, satelita i kabelskim reemitiranjem. Upućena je 24 organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava sa sjedištem u Europskom gospodarskom prostoru (EGP) (u dalnjem tekstu: OKOP-ovi).
- 2 OKOP-ovi upravljaju pravima autora (tekstopisaca i skladatelja) na glazbenim djelima koja su stvorili. Ta prava u pravilu uključuju isključivo pravo dozvoliti ili zabraniti iskorištanje zaštićenih djela. To osobito vrijedi za prava javnog izvođenja. OKOP stječe ta prava ili izravnim ustupom od prvotnih nositelja prava ili prijenosom od drugog OKOP-a koji istim kategorijama prava upravlja u drugoj državi i u ime svojih članova komercijalnim korisnicima kao što su poduzeća za radijsko emitiranje ili organizatori priredbi (u dalnjem tekstu: korisnici) izdaje odobrenja za korištenje.
- 3 Ostvarivanje autorskih prava podrazumijeva da svaki OKOP mora osigurati da svaki nositelj prava primi naknadu koja mu pripada na ime iskorištanja njegovih djela, bez obzira na to na kojem se državnom području ta djela iskorištavaju, te mora paziti da ne dođe do nedozvoljenog iskorištanja zaštićenih djela.
- 4 Tužitelj, International Confederation of Societies of Authors and Composers (CISAC), je neprofitna nevladina organizacija francuskoga prava koja ima pravnu osobnost, a čiji je jedan od glavnih ciljeva promicanje uzajamnog zastupanja među OKOP-ovima diljem svijeta.
- 5 U tom kontekstu CISAC je sastavio neobvezujući formularni ugovor, čija je prvotna inačica bila sastavljena 1936. i zatim je više puta izmijenjena, koji ugovorni OKOP-ovi moraju ispuniti, osobito što se tiče određenja državnog područja na kojem posluju (u dalnjem tekstu: formularni ugovor). Na temelju formularnog ugovora OKOP-ovi su sastavili sporazume o uzajamnom zastupanju kojima si međusobno priznaju pravo izdavanja odobrenja (u dalnjem tekstu: SUZ). SUZ-ovi se osim na ostvarivanje prava za klasične „offline“ (izvanmrežne) primjene (koncerti, radio, diskoteke itd.) odnose i na iskorištanje putem interneta, satelita ili kabelskim reemitiranjem.

A – Administrativni postupak

- 6 Godine 2000. RTL Group SA za radijsko i televizijsko emitiranje uložio je pri Komisiji Europskih zajednica pritužbu protiv jednog OKOP-a, člana CISAC-a, koji mu je za potrebe njegovih aktivnosti radiodifuzije glazbenih djela odbio izdati odobrenje za cijelu Zajednicu. Drugu pritužbu protiv CISAC-a, u vezi s formularnim ugovorom,

podnio je 2003. Music Choice Europe Ltd, koji pruža usluge radijskog i televizijskog emitiranja na internetu. Zbog tih pritužbi Komisija je pokrenula postupak na temelju pravila o tržišnom natjecanju.

- 7 Dana 31. siječnja 2006. Komisija je CISAC-u i OKOP-ovima uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku te im odredila dvomjesečni rok za odgovor, koji je tužitelj održao.
- 8 Komisija je tužitelja i većinu OKOP-ova saslušala na raspravama 14., 15. i 16. lipnja 2006.
- 9 U ožujku 2007. tužitelj i 18 OKOP-ova su Komisiji na temelju članka 9. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila tržišnog natjecanja koja su propisana člancima 81. i 82. [Ugovora o EZ-u] (SL 2003. L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.) predložili obveze koje su u skladu s člankom 27. stavkom 4. te uredbe bile objavljene u *Službenom listu Europske unije* (SL 2007. C 128, str. 12.).
- 10 Komisija je u uvodnoj izjavi 72. pobijane odluke navela da s obzirom na zaprimljena očitovanja, obveze iz prethodne točke 9. nisu odgovarajući odgovor na zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja izražene u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

B – Relevantne odredbe formularnog ugovora

- 11 Pobijana se odluka osobito odnosi na odredbe koje je formularni ugovor sadržavao barem tijekom određenog razdoblja u pogledu, prvo, članstva nositeljâ prava u OKOP-ovima (u dalnjem tekstu: odredba o članstvu) i, drugo, isključive naravi ovlasti koje si OKOP-ovi međusobno dodjeljuju u SUZ-ovima i njihovog teritorijalnog područja primjene.
- 12 Što se tiče odredbe o članstvu, člankom 11. stavkom 2. formularnog ugovora bilo je do 3. lipnja 2004. određeno da OKOP-ovi mogu za člana prihvati autora koji je već član drugog OKOP-a ili koji ima državljanstvo države u kojoj djeluje drugi OKOP samo pod određenim uvjetima (uvodne izjave 18. do 21. i 27. pobijane odluke). Nije isključeno da određen broj SUZ-ova još uvijek sadržava takvu odredbu (uvodne izjave 35., 125. i 260. pobijane odluke).
- 13 Što se tiče isključive naravi ovlasti i njihovog teritorijalnog područja primjene, prvo, člankom 1. stavnica 1. i 2. formularnog ugovora bilo je do svibnja 1996. predviđeno da, po osnovi uzajamnosti, jedan OKOP dodjeljuje drugom, na državnim područjima na kojima ovaj drugi djeluje, isključivo pravo na izdavanje potrebnih odobrenja za sve javne izvedbe (u dalnjem tekstu: odredba o isključivosti). Drugo, člankom 6. stavkom 1. formularnog ugovora OKOP-ovi su pozvani odrediti državna područja na kojima djeluju, pri čemu se o tom pogledu ne daju dodatna pojašnjenja. U članku 6. stavku 2. navedeno je da se svaki OKOP na državnom području drugog OKOP-a mora suzdržati od svakog zadiranja, od strane tog drugog OKOP-a, u izvršavanje ovlasti koje su mu bile dodijeljene (u dalnjem tekstu: odredba o nezadiranju) (uvodne izjave od 22. do 25. pobijane odluke).

- 14 Prema mišljenju Komisije, OKOP-ovi primjenjuju članak 6. stavak 1. formularnog ugovora tako da uvode teritorijalna ograničenja, pa je teritorijalna valjanost odobrenja koje izdaje određena organizacija ograničena, osim u slučaju nekoliko minimalnih iznimki, na državno područje države EGP-a na kojem ta organizacija ima sjedište (u dalnjem tekstu: nacionalna teritorijalna ograničenja) (uvodna izjava 38. pobijane odluke).
- 15 Dokazi koje su OKOP-ovi dostavili tijekom administrativnog postupka nisu omogućili Komisiji da sa sigurnošću utvrdi, prvo, da je bilo koja od tih 17 organizacija stvarno i potpuno uklonila odredbu o isključivosti iz svojih SUZ-ova i, drugo, da su svi OKOP-ovi stvarno i potpuno uklonili odredbu o nezadiranju iz navedenih sporazuma (uvodne izjave 37. i 40. pobijane odluke).

C – Relevantna tržišta

- 16 Kolektivno ostvarivanje autorskih prava obuhvaćeno formularnim ugovorom odnosi se na sljedeća tri tržišta proizvoda: prvo, pružanje usluga upravljanja autorskim pravima nositeljima prava, drugo, pružanje usluga upravljanja autorskim pravima drugim OKOP-ovima; i, treće, izdavanje odobrenja koja se odnose na prava javnog izvođenja, korisnicima za iskorištavanje putem interneta, satelita i kabelskim reemitiranjem (uvodna izjava 49. pobijane odluke).
- 17 Sa zemljopisnog aspekta, prvo je tržište nacionalno, ali bi ono, kada ne bi bilo ograničenja članstva, moglo biti šire (uvodne izjave 58. i 59. pobijane odluke).
- 18 Drugo tržište ima obilježja nacionalnog tržišta, ali uključuje i prekogranične elemente. Budući da aktivnosti internetskog prijenosa nisu ograničene na samo jednu državu EGP-a, poduzetnici iz tog sektora trebaju odobrenja za više državnih područja koja bi OKOP-ovi mogli izdati kada ne bi bilo ograničenja iz SUZ-ova. Isto tako, u slučaju satelitskog prijenosa i kabelskog reemitiranja svaki OKOP koji je unutar područja prijema satelita, mogao bi izdati odobrenja koja bi obuhvaćala cijelo to područje (uvodne izjave 60. do 62. pobijane odluke).
- 19 Naposljetku, iako je treće tržište povjesno bilo određeno kao nacionalno zbog potrebe lokalnog nadzora, to nužno ne vrijedi za iskorištavanje putem interneta, satelita i kabelskim reemitiranjem, jer je u tim područjima moguć nadzor na daljinu (uvodne izjave 63. i 64. pobijane odluke).

D – Primjena članka 81. stavka 1. UEZ-a i članka 53. stavka 1. Sporazuma o EGP-u

1. Odredbe o članstvu, isključivosti i nezadiranju

- 20 Za potrebe ovog predmeta, prema mišljenju Komisije, odredbom o članstvu prvo, krši se članak 81. stavak 1. UEZ-a i članak 53. stavak 1. Sporazuma o EGP-u (uvodne izjave od 123. do 137. pobijane odluke).
- 21 Drugo, nakon razmatranja odredbe o isključivosti i odredbe o nezadiranju postalo je jasno da je odredba o isključivosti zatvorila nacionalna tržišta OKOP-ova kojima je bila zajamčena isključivost, jer nijedan OKOP nije mogao izdati odobrenje za državno područje drugog OKOP-a. Prema mišljenju Komisije, isključena je čak i mogućnost da

OKOP izravno korisniku izda odobrenje koje pokriva samo njegov vlastiti repertoar za izvođenje na nacionalnom području drugog OKOP-a (u dalnjem tekstu: izravno odobrenje).

22 Što se tiče odredbe o nezadiranju, Komisija podsjeća da je u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u bitnom smatrala da ta odredba pojačava odredbu o isključivosti. Nakon očitovanja određenih OKOP-ova da odredba o nezadiranju ne sprečava izdavanje izravnih odobrenja, te s obzirom na činjenicu da su neki SUZ-ovi bili izmijenjeni kako bi se uklonila ta odredba, Komisija je odlučila da neće intervenirati u vezi s tom odredbom formularnog ugovora (uvodne izjave od 138. do 152. pobijane odluke).

2. Usklađeno djelovanje u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima

23 Komisija je mišljenja da su nacionalna teritorijalna ograničenja posljedica usklađenog djelovanja kojim se ograničava tržišno natjecanje (uvodne izjave 154. i 155. pobijane odluke).

24 Tvrdi da nacionalna teritorijalna ograničenja nije moguće jednostavno objasniti neovisnim ponašanjem koje su potaknule tržišne sile. Zaključuje da su OKOP-ovi rizike tržišnog natjecanja zamijenili međusobnom suradnjom kako bi bili sigurni, u određenoj mjeri, ne samo da ta ograničenja uzajamno prihvate drugi OKOP-ovi, nego i da ta ograničenja budu provedena u svim SUZ-ovima (uvodne izjave 156. i 157. pobijane odluke).

25 Ta se njihova sigurnost navodno temelji na međuovisnosti OKOP-ova, osobito u području izvanmrežnih aplikacija, za koje su potrebne lokalne nadzorne mreže. Stoga je za izdavanje odobrenja i ubiranje tantijema u inozemstvu svaki OKOP ovisan o drugim OKOP-ovima i tako izložen disciplinskim mjerama ako u području internetskih prava nije spremjan održati povjesnu segmentaciju tržišta (uvodna izjava 157. pobijane odluke).

26 Komisija smatra da je postojanje usklađenog djelovanja razvidno iz niza elemenata.

27 Prvo, Komisija naglašava da su OKOP-ovi razgovarali o standardizaciji svojih formularnih ugovora u okviru tužiteljevih aktivnosti (uvodna izjava 158. pobijane odluke).

28 Drugo, Sporazum iz Santiaga (Čile), o kojem je više OKOP-ova obavijestilo Komisiju kako bi ostvarilo pravo na izuzeće na temelju članka 81. stavka 3. UEZ-a, dokazuje da je pitanje teritorijalnog područja primjene ovlasti iz SUZ-ova, osobito onih koje se odnose na nove oblike iskorištavanja, bilo predmetom višestranih razgovora među OKOP-ovima. Taj sporazum, kojim su se OKOP-ovi obvezali izdati globalna odobrenja, iako samo korisnicima sa sjedištem na njihovom državnom području, nije bio prodljen po isteku njegove valjanosti krajem 2004., nakon što je Komisija u postupku za priznanje gore navedenog izuzeća OKOP-ovima uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku (u dalnjem tekstu: obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku „Santiago”), što je dovelo do vraćanja nacionalnim teritorijalnim ograničenjima. Komisija je u pobijanoj odluci smatrala da napuštanje Sporazuma iz Santiaga dokazuje da su OKOP-ovi zaista usklađivali svoja ponašanja u

pogledu dosega odobrenja za internetsko iskorištavanje (uvodne izjave 158. i 169. pobijane odluke).

- 29 Treće, usporednost ponašanja u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima treba ocjenjivati s obzirom na prethodnu situaciju u kojoj su SUZ-ovi sadržavali odredbu o isključivosti. Činjenica da nakon uklanjanja odredbe o isključivosti nije došlo ni do kakve promjene u ponašanju u vezi s tim ograničenjima upućuje na usklađeno djelovanje. Međutim, pobijanom se odlukom u tom pogledu priznaje da tomu nije tako kada postoje drugi razlozi iz kojih je lako vidljivo da je segmentacija tržišta posljedica pojedinačnog ponašanja (uvodna izjava 170. pobijane odluke).
- 30 Što se tiče postojanja takvih razloga u ovom slučaju, Komisija kao prvo upozorava da, iako su autorsko pravo i opseg njegove zaštite određeni nacionalnim zakonodavstvom, to ne znači da odobrenja za određenu državu mora izdati nacionalni OKOP. U tom se pogledu njezin argument temelji na Sporazumu iz Santiaga (uvodne izjave 159. i 160. pobijane odluke).
- 31 Kao drugo, Komisija nijeće da odgovarajući zakonodavni okvir, osobito Direktiva Vijeća 93/83/EEZ od 27. rujna 1993. o koordinaciji određenih pravila s obzirom na autorsko pravo i srodnna prava koja se odnose na satelitsko emitiranje i kabelsko reemitiranje (SL 1993. L 248, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 77.), opravdava ponašanje OKOP-a kada je riječ o satelitskom prijenosu. Naime, tom se direktivom samo određuje koje je zakonodavstvo primjenjivo na satelitsko iskorištavanje zaštićenih djela, a to je zakonodavstvo države EGP-a u kojoj se programski signali unose u neprekinuti komunikacijski lanac koji vodi do satelita i natrag prema Zemlji.
- 32 Međutim, Direktivom 93/83 ne utvrđuje se da odobrenja potrebna za taj oblik iskorištavanja autorskih prava smije izdavati samo OKOP sa sjedištem u toj državi EGP-a. Osim toga, budući da je direktivom određeno da treba smatrati da se radnja priopćavanja izvršava samo u toj državi EGP-a, korisnici trebaju dozvolu samo za tu državu. Zato je stupanjem na snagu Direktive 93/83 prestao vrijediti Sporazum iz Sydneyja (Australija) kojim su 1987. OKOP-ovi unijeli u formularni ugovor odredbu o tome da je OKOP sa sjedištem u državi iz koje programski signali putuju prema satelitu ovlašten izdavati odobrenja koja se odnose na cijelo područje prijema satelitskog signala, prema potrebi nakon savjetovanja s drugim relevantnim OKOP-ovima ili dobivanja njihove suglasnosti (uvodne izjave od 163. do 165. pobijane odluke).
- 33 Kao treće, Komisija upozorava da se OKOP-ovi međusobno jako razlikuju što se tiče učinkovitosti, administrativnih troškova i repertoara. Zato pojedinoj organizaciji može biti u interesu da određeni OKOP s osobito dobrim rezultatima ovlasti za izdavanje odobrenja za područje koje je šire od onoga na kojem ovaj potonji ima sjedište ili da na određenom području ovlasti više OKOP-ova, kako bi povećala distribuciju svojega repertoara, a time i naknade svojim autorima (uvodne izjave 167. i 168. pobijane odluke).
- 34 Na četvrtom mjestu Komisija napominje da, budući da se pobijana odluka odnosi samo na zakonito iskorištavanje djela zaštićenih autorskim pravom (uvodna izjava 11. pobijane odluke), potreba za lokalnim nadzorom ne objašnjava nacionalna teritorijalna ograničenja. Naime, za iskorištavanje putem interneta, satelita i kabelskim

reemitiranjem postoje tehnička rješenja koja omogućavaju nadzor stjecatelja odobrenja čak i kada se odobrenje koristi izvan nacionalnog područja OKOP-a ili kada stjecatelj odobrenja ima sjedište izvan tog područja. OKOP-ovi su već uspostavili prakse izdavanja odobrenja, kao što to osobito dokazuje izdavanje izravnih odobrenja, koje svjedoče o njihovoj sposobnosti nadzora uporaba i korisnika izvan njihovog domaćeg područja. Inače, sadašnji se sustav ne temelji na načelu blizine stjecatelja odobrenja u mjeri u kojoj teritorijalna ograničenja ovlasti podrazumijevaju da svaki OKOP izdaje odobrenja za iskorištavanje prava na svojem području djelovanja neovisno o sjedištu stjecatelja odobrenja (uvodne izjave od 171. do 174. pobijane odluke).

- 35 U uvodnim izjavama od 186. do 199. pobijane odluke Komisija dodatno pojašnjava svaki od oblika iskorištavanja na koje se odnosi pobijana odluka. Što se tiče interneta, osobito se poziva na Sporazum Simulcasting za koji vrijedi izuzeće na temelju Odluke Komisije 2003/300/EZ od 8. listopada 2002. u vezi s postupkom na temelju članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (Predmet COMP/C2/38.014 – IFPI „Simulcasting“) (SL 2003. L 107, str. 58.). Tim se sporazumom radiodifuzijskim kućama čiji signal emitira iz EGP-a omogućava da pristupe bilo kojem OKOP-u koji je ugovorna strana tog sporazuma, kako bi dobile odobrenje za simulcasting za više državnih područja i više repertoara (istodobni internetski prijenos zvučnih zapisa radijskih i televizijskih postaja koji su uključeni u njihove radijske ili televizijske signale). Isto vrijedi i za još jedan sporazum, a to je Sporazum Webcasting (uvodna izjava 191. pobijane odluke).
- 36 Komisija se osim toga poziva na „nordijski i baltički“ model suradnje (u dalnjem tekstu: model NBS) koji korisniku omogućava dobivanje samo jednog odobrenja za više državnih područja za internetsko korištenje koje obuhvaća prava mehaničke reprodukcije i prava javnog izvođenja i koje vrijedi za Dansku, Estoniju, Latviju, Litvu, Finsku, Švedsku, Island i Norvešku (uvodna izjava 179. pobijane odluke).
- 37 Komisija osim toga navodi činjenicu da su u siječnju 2006. njemački OKOP, Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte (GEMA), i britanski OKOP, Performing Right Society Ltd, osnovali zajednički pothvat CELAS koji djeluje kao sveeuropski sustav „sve na jednom mjestu“ za izdavanje odobrenja za internetska i mobilna prava na angloamerički repertoar određenog izdavača (uvodna izjava 193. pobijane odluke).
- 38 Postojanje tih sporazuma pokazuje da prisutnost na licu mjesta nije potrebna (uvodna izjava 190. pobijane odluke). Komisija u tom pogledu primjećuje da bi, ako bi se nadzorom izvršenim bez prisutnosti na licu mjesta utvrdile povrede koje zahtijevaju pokretanje odgovarajućeg pravnog postupka ili ako bi trebalo obaviti reviziju računa na licu mjesta, bilo moguće da OKOP koji je izdao odobrenje za državno područje koje nije državno područje države članice u kojoj ima sjedište, te zadaće povjeri nekomu drugomu, primjerice lokalnom OKOP-u koji je ondje nazočan i ima potrebna znanja o pravnom sustavu predmetne države (uvodne izjave 177. i 178. pobijane odluke).
- 39 Nakon što je dostavila te elemente kako bi dokazala da je nacionalna teritorijalna ograničenja iz SUZ-ova moguće objasniti samo postojanjem usklađenog djelovanja, Komisija priznaje da u posebnim okolnostima odluka da se ne prizna pravo na izdavanje odobrenja izvan državnog područja na kojem OKOP ima sjedište može biti donesena zbog toga što drugi OKOP nema tehničke mogućnosti za osiguranje djelotvornog

nadzora i kontrole ili zbog toga što pravni poredak države članice EGP-a ima takva obilježja da će pri odabiru davaljatelja odobrenja domaća organizacija biti u povlaštenom položaju zbog, primjerice, posebnog položaja koji ima u sudskim postupcima pred domaćim sudovima. Teritorijalno ograničenje koje je posljedica ocjene tih čimbenika obično nije usklađeno djelovanje koje ograničava tržišno natjecanje. Međutim, sustavnu praksu nacionalnih teritorijalnih ograničenja u svim SUZ-ovima nije moguće objasniti tim čimbenicima (uvodne izjave 182. i 183. pobijane odluke).

- 40 Nakon što je tako utvrdila da ponašanje tih OKOP-ova jest usklađeno djelovanje, Komisija je razmotrila pitanje ograničava li ta praksa tržišno natjecanje. Bila je mišljenja da je tomu tako jer je ta praksa svakom od OKOP-ova jamčila da je jedini koji može korisnicima izdavati odobrenja koja se odnose na više repertoara za državu EGP-a u kojoj ima sjedište (uvodne izjave 207. do 209. pobijane odluke).
- 41 Posljedica toga je da svaki OKOP može zaračunati administrativne troškove za upravljanje pravima i izdavanje odobrenja a da u pogledu tih troškova nije pod konkurenčkim pritiskom ostalih OKOP-ova. To nepostojanje tržišnog natjecanja može se negativno odraziti čak i na autore, čiji se prihodi mogu razlikovati ovisno o OKOP-u koji upravlja njihovim pravima (uvodne izjave 134. i 210. pobijane odluke).
- 42 U svojem odgovoru na argument, koji su određeni OKOP-ovi iznijeli u svojim odgovorima na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a prema kojem tržišno natjecanje među OKOP-ovima dovodi do izravnjanja naniže tantijema nositelja prava, Komisija je, pozivajući se na Odluku 2003/300, ustvrdila da članak 81. stavak 3. UEZ-a dozvoljava uvođenje tarifnog mehanizma koji omogućuje da se tržišno natjecanje u pogledu cijena odobrenja ograniči samo na administrativne troškove, bez utjecaja na nositeljâ prava. U svakom slučaju, OKOP koji izdaje odobrenja mogao bi jednostavno odrediti razinu prihoda za svoj repertoar u odnosu na druge OKOP-ove koji izdaju odobrenja u inozemstvu. Tako bi za svoj repertoar primio zajamčenu „veleprodajnu“ cijenu, dok bi se OKOP-ovi koji izdaju odobrenja za taj repertoar mogli međusobno tržišno natjecati za visinu marže koju dodaju toj veleprodajnoj cijeni (uvodne izjave od 217. do 219. pobijane odluke).
- 43 Komisija u vezi s tim napominje da neke prilagodbe tarifnog sustava mogu potaknuti OKOP-ove da se međusobno tržišno natječu. Naime, nedavni tržišni trend potvrđuje da bi za nositelje prava, pa tako i za OKOP-ove, bila učinkovita strategija da svoja prava ustupe nekolicini konkurenčkih OKOP-ova. Tako je skupina izdavača najavila svoju namjeru odrediti nekoliko OKOP-ova koji bi imali ovlast korisnicima izdavati sveeuropska odobrenja za iskorištavanje angloameričkih mehaničkih prava na njegov repertoar za internetsko korištenje (uvodna izjava 220. pobijane odluke).
- 44 U pobijanoj se odluci spominje i Odluka Komisije C(2006) 4350 od 4. listopada 2006. u vezi s postupkom na temelju članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (Predmet COMP/C2/38.681 – Sporazum o produljenju iz Cannes-a) u pogledu odobrenja za mehanička prava, kojom su bile nametnute obveze u skladu s kojima je bio uveden mehanizam koji omogućava izdavanje odobrenja za više državnih područja uz jamstvo da prihodi nositelja prava neće biti ugroženi i to zahvaljujući određivanju jedinstvene stope za sve OKOP-ove, pri čemu se uvođenjem mogućnosti da OKOP-ovi glazbenim izdavačkim kućama ponude najveće moguće sniženje, ograničeno na troškove upravljanja, omogućava određena razina tržišnog natjecanja.

E – Izreka

45 Komisija je osobito na temelju tih razmatranja te nakon što je utvrdila da su predmetni dvostrani sporazumi utjecali na trgovinu među državama članicama i da nisu ispunjeni uvjeti za primjenu članka 81. stavka 3. UEZ-a i članka 53. stavka 3. Sporazuma o EGP-u odlučila, ne odredivši novčanu kaznu, kako slijedi:

„Članak 1.

Sljedećih [24] poduzetnika prekršilo je članak 81. [UEZ-a] i članak 53. Sporazuma o EGP-u jer je u svojim sporazumima o uzajamnom zastupanju koristilo ograničenja članstva sadržana u članku 11. [stavku 2.] formularnog ugovora [...] ili jer je *de facto* primjenjivalo ta ograničenja članstva:

[...]

Članak 2.

Sljedećih [17] poduzetnika prekršilo je članak 81. [UEZ-a] i članak 53. Sporazuma o EGP-u jer je u svojim sporazumima o uzajamnom zastupanju dodijelilo isključiva prava, kako je predviđeno člankom 1. [stavcima 1. i 2.] formularnog ugovora [...]:

[...]

Članak 3.

Sljedećih [24] poduzetnika prekršilo je članak 81. [UEZ-a] i članak 53. Sporazuma o EGP-u jer je uskladilo teritorijalna razgraničenja tako da su područje primjene odobrenja ograničili na nacionalno državno područje svakog [OKOP-a]:

[...]

Članak 4.

1. Poduzetnicima iz članaka 1. i 2. koji i dalje čine prekršaje navedene u tim člancima zabranjuje se daljnje činjenje tih prekršaja, ako to već nisu učinili, te im se nalaže da Komisiji priopćavaju sve mjere koje su poduzeli u tu svrhu.

2. Poduzetnici iz članka 3. će u roku od 120 dana od proglašenja ove odluke prestati činiti prekršaj naveden u tom članku te će u istom roku Komisiji priopćiti sve mjere koje su poduzeli u tu svrhu.

Osobito, poduzetnici iz članka 3. dvostrano će, sa svakim od poduzetnika iz članka 3., preispitati teritorijalni doseg svojih ovlasti za satelitski prijenos, kabelsko reemitiranje i internetsko korištenje za svaki od svojih dvostranih sporazuma o zastupanju s drugim poduzetnicima te će Komisiji dostaviti preslike preispitanih sporazuma.

3. Adresati ove odluke ubuduće će se suzdržati od svake radnje ili ponašanja opisanog u člancima 1., 2. i 3. kao i od svake radnje ili ponašanja koje ima jednak ili sličan cilj ili učinak.

[...]"

Postupak i zahtjevi stranaka

- 46 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 3. listopada 2008. tužitelj je pokrenuo postupak za djelomično poništenje pobijane odluke.
- 47 Aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 27. siječnja 2009. European Broadcasting Union (EBU), udruženje televizijskih i radiodifuzijskih kuća koje su među najvećim korisnicima, zatražilo je intervenciju u prilog tužiteljevu zahtjevu. Zahtjev za intervenciju dostavljen je strankama u skladu s člankom 116. stavkom 1. Poslovnika Općeg suda. Stranke nisu podnijele prigovore.
- 48 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 30. siječnja 2009. Komisija je na temelju članka 114. Poslovnika podnijela prigovor nedopuštenosti protiv te tužbe. Potom je 25. veljače 2009. zatražila odobrenje da u spis priloži dopis tužitelja od 16. veljače 2009. kojim je on odgovorio na zahtjev za pružanje informacija koji mu je Komisija na temelju članka 18. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 poslala 30. siječnja 2009. (u dalnjem tekstu: zahtjev za pružanje informacija od 30. siječnja 2009.). Odlukom od 12. ožujka 2009. predsjednik sedmoga vijeća Općeg suda to je dozvolio.
- 49 Tužitelj je u propisanom roku podnio pisana očitovanja kako na prigovor nedopuštenosti tako i na dopis od 16. veljače 2009.
- 50 Rješenjem od 2. lipnja 2009. predsjednik sedmog vijeća Općeg suda dopustio je EBU-u intervenciju u ovaj postupak.
- 51 Dana 13. kolovoza 2009. EBU je podnio intervencijski podnesak, koji se odnosio samo na pitanje dopuštenosti, na koji su glavne stranke podnijele pisana očitovanja u propisanim rokovima.
- 52 Rješenjem Općeg suda (sedmo vijeće) od 22. listopada 2009. odluka o prigovoru nedopuštenosti odgođena je do odluke o meritumu.
- 53 Pisani postupak, koji je osim odgovora na tužbu sadržavao intervencijski podnesak koji se odnosio na meritum, repliku, odgovor na repliku i očitovanja glavnih stranaka na navedeni intervencijski podnesak, završio je 29. travnja 2010.
- 54 Nakon što se sastav vijeća Općeg suda izmijenio, sudac izvjestitelj raspoređen je kao predsjednik u šesto vijeće, kojemu je slijedom toga bio dodijeljen ovaj predmet.
- 55 Na temelju izvješća suca izvjestitelja Opći je sud (šesto vijeće) odlučio pokrenuti usmeni postupak te je u okviru mjera upravljanja postupkom određenih u članku 64. Poslovnika pozvao stranke da odgovore na niz pitanja. Taj su zahtjev ispunile samo glavne stranke.
- 56 Na raspravi održanoj 19. listopada 2011. saslušana su izlaganja stranaka i njihovi odgovori na pitanja Općeg suda.

57 Budući da je sudac izvjestitelj bio spriječen, predsjednik Općeg suda dodijelio je predmet drugom sucu izvjestitelju i u skladu s člankom 32. stavkom 3. Poslovnika odredio drugog suca da popuni šesto vijeće.

58 Rješenjem od 11. siječnja 2012. novi sastav Općeg suda (šestog vijeća) ponovno je otvorio usmeni postupak te su stranke bile obaviještene da će biti saslušane na novoj raspravi.

59 Na raspravi održanoj 4. lipnja 2012. ponovno su bila saslušana izlaganja stranaka i njihovi odgovori na pitanja Općeg suda.

60 Stoga je predsjednik šestoga vijeća odlučio zatvoriti usmeni postupak.

61 Tužitelj i EBU od Općeg suda zahtijevaju da:

- poništi članak 3. pobijane odluke,
- naloži Komisiji snošenje troškova.

62 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

- odbije tužbu,
- naloži tužitelju snošenje troškova.

Pravo

A – Prigovor nedopuštenosti koji je istaknula Komisija

63 Budući da tužitelj nije adresat pobijane odluke, potrebno je ispitati odnosi li se ta odluka i, konkretnije, članak 3. te odluke, na koji je usmjeren tužiteljev zahtjev za poništenje, izravno i osobno na tužitelja u smislu članka 230. četvrtog stavka UEZ-a.

64 Komisija napominje da tužitelj nije adresat pobijane odluke, jer u pogledu usklađenog djelovanja iz članka 3. nije bilo dovoljno dokaza da bi se zaključilo da je tužitelj imao samostalnu ulogu u kršenju i da se ponašao odvojeno od svojih članova, odnosno OKOP-ova. Budući da se tužitelja nije smatralo odgovornim za usklađeno djelovanje utvrđeno pobijanom odlukom, ta ga se odluka prema mišljenju Komisije ne tiče izravno i osobno.

65 Kad je konkretnije riječ o tome odnosi li se pobijana odluka izravno na tužitelja, Komisija tvrdi da iz činjenice da se tom odlukom zadire u njegovu ulogu olakšavatelja aktivnosti njegovih članova nikako ne može proizaći potvrđni odgovor. Naime, prvo, pobijanom se odlukom ni na koji način ne utječe na sadržaj formularnog ugovora niti se dovodi u pitanje sâmo postojanje SUZ-a ili mogućnost da tužitelj organizira sastanke na kojima OKOP-ovi raspravljaju o raznim temama; drugo, svaka izmjena SUZ-a nije izravna posljedica te odluke, jer OKOP-ovi imaju diskrečijsku ovlast u pogledu odabira načina kako okončati usklađeno djelovanje koje je utvrdila Komisija. Tako prema mišljenju Komisije okolnosti ovoga slučaja nisu usporedive s onima u predmetu u kojemu je bila donesena presuda Suda od 5. svibnja 1998., Dreyfus/Komisija (C-386/96

P, Zb., str. I-2309.), u kojoj se smatralo da se sporni akt na tužitelja odnosi izravno jer, među ostalim, adresati toga akta u pogledu njegove provedbe nisu imali takvu ovlast.

- 66 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da uvjet za dopuštenost tužbe u pogledu izravnog utjecaja zahtjeva, prvo, da sporna mjera izravno proizvodi učinke na pravni položaj tužitelja i, drugo, da svojim adresatima, koji su zaduženi za njezinu provedbu, ne ostavlja nikakvu diskrečijsku ovlast jer je ta provedba čisto automatske naravi i proizlazi iz samog zakonodavstva Unije bez primjene drugih posrednih pravila (presude Suda od 29. lipnja 2004, Front national/Parlament, C-486/01 P, Zb., str. I-6289., t. 34., i od 10. rujna 2009., Komisija/Ente per le Ville Vesuviane et Ente per le Ville Vesuviane/Komisija, C-445/07 P i C-455/07 P, Zb., str. I-7993., t. 45.).
- 67 U vezi s tim OKOP-ovi moraju izravno na temelju članka 4. stavka 2. drugog podstavka pobijane odluke preispitati teritorijalno područje primjene ovlasti iz njihovih SUZ-ova, i to dvostrano, odnosno izvan okvira aktivnosti koje organizira tužitelj. Iz toga proizlazi da, što se tiče dvostrane naravi pregovora, OKOP-ovi nemaju nikakvu diskrečijsku ovlast.
- 68 Osim toga, Komisija je u pobijanoj odluci tvrdila da je pitanje teritorijalnih ograničenja uzajamnih ovlasti bilo predmetom višestranih razgovora među OKOP-ovima u okviru tužiteljevih aktivnosti. Zato u fazi ispitivanja dopuštenosti tužbe Komisija ne može tvrditi da se pobijana odluka na tužitelja ne odnosi izravno.
- 69 Taj zaključak nije doveden u pitanje Komisijinom tvrdnjom da tužiteljev odgovor na zahtjev za pružanje informacija od 30. siječnja 2009. potvrđuje da se pobijana odluka ne odnosi na tužitelja izravno, jer je u tom odgovoru sam tužitelj priznao da se ne smatra dužnim poduzeti bilo kakvu mjeru na temelju članka 3. te odluke.
- 70 Iz zapisnika sastanka upravnog odbora tužitelja – koji je održan ubrzo nakon usvajanja pobijane odluke (16. srpnja 2008.), odnosno 26. kolovoza 2008. – priloženoga tužiteljevim očitovanjima na prigovor nedopuštenosti ustvari proizlazi da se tom prilikom nije smatralo potrebnim izmijeniti odredbe formularnog ugovora koje se odnose na državna područja („The Board unanimously agreed that the territorial provisions of the CISAC Model contract should be left intact”).
- 71 Međutim, kada je obaviještena o sadržaju nacrta zapisnika tog sastanka, Komisija je tužitelju uputila zahtjev za pružanje informacija od 30. siječnja 2009. kojim ga je pozvala da među ostalim:
- dostavi konačnu inačicu zapisnika navedenog sastanka.
 - objasni značenje rečenice iz tog zapisnika, navedene u prethodnoj točki,
 - dostavi privremene i konačne zapisnike svih sastanaka upravnog odbora tužitelja koji su bili održani između kolovoza 2008. i siječnja 2009., zajedno sa cjelovitom prepiskom razmijenjenom s OKOP-ovima u pogledu tih sastanaka,
 - dostavi svu prepisku, zapisnike razgovora i druge dokumente koje je tužitelj razmijenio s OKOP-ovima na temu teritorijalnih ograničenja ovlasti iz SUZ-ova.

- 72 Ti elementi očito pokazuju da su, prema mišljenju Komisije, aktivnosti u kojima tužitelj sudjeluje i koje čak vodi relevantne za ocjenu provode li OKOP-ovi pobijanu odluku tako što su prestali činiti povredu utvrđenu u njezinu članku 3. i što će izbjegavati slično ponašanje u budućnosti.
- 73 Što se tiče osobnog utjecaja, treba primijetiti da se, kao što to tvrdi tužitelj, pobijanom odlukom utječe na njegovu ulogu olakšavatelja suradnje među OKOP-ovima, osobito na njegovu ulogu posrednika u pregovorima među različitim OKOP-ovima o pitanjima u vezi s izdavanjem odobrenja koja se odnose na više državnih područja.
- 74 Međutim, prema sudskoj praksi, jedan od slučajeva kada se pobijanim aktom na udruženje poduzetnika koje nije njegov adresat može utjecati osobno jest kada udruženje ima vlastiti pravni interes, osobito zato što se aktom čije se ukidanje zahtijeva utjecalo na njegov položaj pregovarača (vidjeti rješenje Općega suda od 18. rujna 2006., Wirtschaftskammer Kärnten i best connect Ampere Strompool/Komisija, T-350/03, neobjavljeno u Zborniku, t. 25., i navedenu sudsku praksu).
- 75 Da je tužitelj preuzeo ulogu olakšavatelja potvrđuje njegovo sudjelovanje u administrativnom postupku u svojstvu važnog sugovornika Komisije uključenoga u pregovore o obvezama koje su Komisiju mogle odvratiti od usvajanja odluke o utvrđenju povrede u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima.
- 76 Osim toga, iako okolnost da je tužitelj bio adresat obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku nije čimbenik koji kao takav navodi na zaključak da se pobijana odluka na tužitelja odnosila osobno, ona ipak potvrđuje utvrđenje da je on bio uključen u administrativni postupak i to upravo zbog svoje uloge olakšavatelja suradnje među OKOP-ovima.
- 77 Suprotno onomu što tvrdi Komisija, tužitelj je u administrativnom postupku imao posebnu ulogu pregovarača koja je bila jasno određena i tjesno povezana sa samim predmetom odluke, što je činjenična situacija koja ga razlikuje od svih drugih osoba. U skladu pak sa sudskom praksom, ta okolnost potvrđuje da se pobijana odluka na tužitelja odnosi osobno (vidjeti u tom smislu i po analogiji presude Suda od 24. ožujka 1993., CIRFS i dr./Komisija, C-313/90, Zb., str. I-1125., točke 29. i 30., i od 9. srpnja 2009., SF/Komisija, C-319/07 P, Zb., str. I-5963., t. 87.).
- 78 Proizlazi da, suprotno onomu što tvrdi Komisija, izreka pobijane odluke, protumačena s obzirom na obrazloženje te odluke, na tužiteljeve aktivnosti utječe izravno i osobno.
- 79 Iz navedenoga je jasno da prigovor nedopuštenosti koji je istaknula Komisija treba odbiti.
- B – Meritum
- 80 U prilog svojoj tužbi tužitelj u bitnom ističe sljedeća dva tužbena razloga:
- u prvom redu, povredu članaka 81. i 253. UEZ-a, jer Komisija nije dokazala postojanje usklađenog djelovanja u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima, i,

– podredno, povredu članka 81. UEZ-a, jer usklađeno djelovanje, čak i da postoji, ne ograničava tržišno natjecanje.

1. Uvodne napomene

81 Uvodno valja podsjetiti na određene aspekte konteksta ovoga predmeta. Prvo, pobijana se odluka odnosi samo na iskorištavanje autorskih prava putem interneta, satelita i kabelskim reemitiranjem, a ne na klasično izvanmrežno iskorištavanje, dok se formularni ugovor i SUZ-ovi odnose na sve oblike iskorištavanja.

82 Što se tiče oblika iskorištavanja autorskih prava na koje se odnosi pobijana odluka, OKOP-ovi i tužitelj nisu utvrdili *ex nihilo* novi sustav upravljanja koji bi se razlikovao od onoga predviđenoga za klasične oblike iskorištavanja. Međutim, poznato je da je formularni ugovor, koji je nastao 1936. za klasične oblike iskorištavanja, usporedno s tehnološkim napretkom bio mijenjan, osobito sporazumima iz Sydneyja i Santiaga.

83 Komisija ne kritizira sâmo postojanje formularnog ugovora ni ne dovodi u pitanje potrebu suradnje među OKOP-ovima ako se takvom suradnjom ne krše pravila tržišnog natjecanja.

84 Što se tiče nacionalnih teritorijalnih ograničenja iz SUZ-ova, njih Komisija nije osporavala prije razvoja novih tehnologija, kada su ta ograničenja predstavljala okvir kolektivnog ostvarivanja u kojem su OKOP-ovi djelovali dok su se postupno razvijale nove tehnologije. U pobijanoj odluci nije točno navedeno kada su ograničenja navodno postala protivna pravilima tržišnog natjecanja.

85 Osim toga, čak i kod iskorištavanja primjenom novih tehnologija Komisija ne osporava nacionalna teritorijalna ograničenja kao takva, nego samo činjenicu da se javljaju u svim SUZ-ovima, što je prema mišljenju Komisije nužno posljedica dogovora.

86 Ovu tužbu treba ispitati osobito s obzirom na te elemente.

2. Prvi tužbeni razlog koji se temelji na povredi članaka 81. i 253. UEZ-a, jer Komisija nije dokazala postojanje usklađenog djelovanja u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima

87 Tužitelj, kojeg podupire EBU, tvrdi da Komisija nije dokazala postojanje usklađenog djelovanja s vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima iz članka 3. pobijane odluke. Konkretno, prema mišljenju tužitelja, Komisija je za oblike iskorištavanja autorskih prava koji se razmatraju tom odlukom samo primijetila da usporedno ponašanje OKOP-ova, koje se očituje u tome da svi SUZ-ovi sadržavaju nacionalna teritorijalna ograničenja, ne proizlazi iz uobičajenih uvjeta tržišnog natjecanja. Međutim, tužitelj i EBU tvrde da je to usporedno ponašanje moguće objasniti i drugčije nego postojanjem dogovora.

88 Komisija odgovara da je postojanje spornog usklađenog djelovanja utvrdila ne samo na temelju usporednog ponašanja OKOP-ova, nego i na temelju drugih čimbenika i to:

– razgovorâ o opsegu ovlasti iz SUZ-ova koji su se među OKOP-ovima vodili u okviru aktivnosti kojima je upravljao tužitelj;

- Sporazuma iz Santiaga;
- Sporazuma iz Sydneyja;
- povijesne povezanosti odredbe o isključivosti i nacionalnih teritorijalnih ograničenja.

- 89 Elementi navedeni pod prvom, drugom i četvrtom alinejom prethodne točke izrijekom su spomenuti u uvodnoj izjavi 158. pobijane odluke kao razmatranja koja potvrđuju usklađeno djelovanje. Komisija se pred Općim sudom pozvala i na Sporazum iz Sydneyja kako bi dokazala da su se među OKOP-ovima vodili višestrani razgovori o teritorijalnom području primjene ovlasti.
- 90 Prema mišljenju Komisije, elementi navedeni u točki 88. ove presude jesu „dokazi” u smislu presude Općega suda od 20. travnja 1999., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, nazvane „PVC II” (od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, Zb., str. II-931., t. 727.), zbog čega nije trebala razmatrati pitanje može li se usporedno ponašanje OKOP-ova objasniti i drugčije nego postojanjem dogovora.
- 91 Iz članka 2. Uredbe br. 1/2003 i iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je u području tržišnog natjecanja, u slučaju spora u pogledu postojanja povrede, na Komisiji da dokaže povrede koje je utvrdila i predloži dokaze koji pravno dostatno dokazuju postojanje činjenica koje predstavljaju povredu (presude Suda od 17. prosinca 1998., Baustahlgebe/Komisija, C-185/95 P, Zb., str. I-8417., t. 58., i od 8. srpnja 1999., Komisija/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb., str. I-4125., t. 86.; presuda Općega suda od 25. listopada 2011., Aragonesas Industrias y Energía/Komisija, T-348/08, Zb., str. II-7583., t. 90.).
- 92 U tom kontekstu svaku dvojbu suda treba tumačiti u korist poduzetnika kojemu je odluka o utvrđenju povrede upućena. Sud stoga ne može zaključiti da je Komisija pravno dostatno dokazala postojanje sporne povrede ako i dalje dvoji o tom pitanju, osobito kada je riječ o postupku po tužbi za poništenje odluke kojom se izriče novčana kazna (presude Općeg suda od 27. rujna 2006., Dresdner Bank i dr./Komisija, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP i T-61/02 OP, Zb., str. II-3567., t. 60. i od 5. listopada 2011., Romana Tabacchi/Komisija, T-11/06, Zb., str. II-6681., t. 129.).
- 93 Naime, treba voditi računa o načelu presumpcije nedužnosti kako osobito proizlazi iz članka 6. stavka 2. Europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., koje je jedno od temeljnih prava koja prema praksi Suda predstavljaju temeljna načela pravnog poretku Unije. S obzirom na narav predmetnih povreda kao i narav i težinu sankcija koje su za njih propisane, načelo presumpcije nedužnosti primjenjuje se, među ostalim, na postupke povodom povreda pravila tržišnog natjecanja koja vrijede za poduzetnike, u kojima se mogu izreći novčane kazne ili periodični penali (vidjeti u tom smislu presude Suda od 8. srpnja 1999., Hüls/Komisija, C-199/92 P, Zb., str. I-4287., t. 149. i 150., i Montecatini/Komisija, C-235/92 P, Zb., str. I-4539., t. 175. i 176; vidjeti i prethodno navedenu presudu Romana Tabacchi/Komisija, t. 129.).
- 94 Ta sudska praksa, koja se razvila u predmetima u kojima je Komisija izrekla novčanu kaznu, primjenjuje se i u slučajevima, kao što je ovaj koji se razmatra, kada odluka o

utvrđenju povrede u konačnici nije popraćena izricanjem novčane kazne. Osim toga, u ovom je slučaju obaviješću o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku doista i bilo predviđeno da će utvrđenje povrede biti popraćeno izricanjem novčane kazne.

- 95 Osim toga, treba voditi računa i o nezanemarivom nanošenju štete ugledu koje za fizičku ili pravnu osobu predstavlja utvrđenje da je sudjelovala u povredi pravila tržišnog natjecanja (vidjeti u tom smislu presudu Suda EFTA od 18. travnja 2012., Posten Norge/ESA, E-15/10, još neobjavljena u EFTA Court Report, t. 90.).
- 96 Stoga Komisija treba predočiti precizne i dosljedne dokaze kako bi se utvrdilo postojanje povrede (prethodno navedena presuda Dresdner Bank i dr./Komisija, t. 62.) i potkrijepilo čvrsto uvjerenje u to da navodne povrede predstavljaju ograničenja tržišnog natjecanja u smislu članka 81. stavka 1. UEZ-a (presuda Općeg suda od 21. siječnja 1999., Riviera Auto Service i dr./Komisija, T-185/96, T-189/96 i T-190/96, Zb., str. II-93., t. 47., i prethodno navedena presuda Romana Tabacchi/Komisija, t. 129.).
- 97 Međutim, važno je naglasiti da svaki od dokaza koje je podnijela Komisija ne mora nužno zadovoljiti te kriterije u odnosu na svaki element povrede. Dovoljno je da skup indicija na koje se poziva institucija, ocijenjenih zajedno, odgovara tom zahtjevu (gore navedene presude Dresdner Bank i dr./Komisija, t. 63., i Romana Tabacchi/Komisija, t. 130.).
- 98 Naime, budući da su zabrana sudjelovanja u protutržišnim djelovanjima i sporazumima kao i sankcije koje mogu snaći prekršitelja općepoznate, uobičajeno je da se radnje obuhvaćene takvim djelovanjima i sporazumima odvijaju potajno, da se sastanci održavaju daleko od očiju javnosti i da je dokumentacija s tim u vezi svedena na minimum. Čak i ako Komisija pronađe dokaze kojima se izričito potvrđuje nezakonit kontakt između subjekata, kao što su zapisnici sa sastanka, ti će zapisnici obično biti nepotpuni i rijetki, tako da je često potrebno rekonstruirati neke pojedinosti izvođenjem zaključaka. U većini slučajeva postojanje protutržišnog djelovanja ili sporazuma treba se zaključiti na temelju određenog broja podudarnosti i indicija koje, promatrane kao cjelina i u nedostatku drugog dosljednog objašnjenja, mogu predstavljati dokaz povrede pravila tržišnog natjecanja (vidjeti presudu Suda od 1. srpnja 2010., Knauf Gips/Komisija, C-407/08 P, Zb., str. I-6371., točke 48. i 49., i navedenu sudsку praksu).
- 99 U gore navedenoj presudi PVC II, na koju se poziva Komisija, Opći sud došao je do rješenja u kojem je postigao ravnotežu između tih načela. Naime, tom je prilikom Opći sud potvrdio da je prema sudskej praksi, onda kada se rasuđivanje Komisije temelji na pretpostavci da činjenice utvrđene u njezinoj odluci nije moguće objasniti drukčije nego kao usklađeno djelovanje među poduzetnicima, dostatno da tužitelji navedu okolnosti koje na činjenice koje je utvrdila Komisija bacaju drugo svjetlo i tako omoguće da se činjenice objasne drukčije nego što je to učinila Komisija. Ipak, Opći sud pojasnio je da ta sudska praksa nije primjenjiva ako dokaz usklađenog djelovanja među poduzetnicima ne proizlazi samo iz utvrđenja usporednog ponašanja na tržištu, nego i iz dokaza iz kojih je razvidno da su djelovanja bila posljedica usklađivanja. U tim je okolnostima na tužiteljima ne samo da iznesu navodno drukčije objašnjenje činjenica koje je utvrdila Komisija, nego i da ospore postojanje tih činjenica utvrđenih na temelju dokaza koje je podnijela Komisija (gore navedena presuda PVC II, točke 725. do 728.; vidjeti u tom smislu i presude Suda od 28. ožujka 1984., Compagnie royale asturienne des mines i Rheinzink/Komisija, 29/83 i 30/83, Zb., str. 1679., t. 16., i od 31. ožujka 1993.,

Ahlström Osakeyhtiö i dr./Komisija, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i C-125/85 do C-129/85, Zb., str. I-1307., t. 71. i 126.).

- 100 U ovom slučaju tužitelj u prvom redu ističe da usporedno ponašanje nije posljedica usklađenog djelovanja, u pogledu kojega pobijana odluka ne sadržava nijedan dokaz, nego da je to ponašanje moguće objasniti nizom drugih čimbenika. EBU pak među ostalim tvrdi da se Sporazum iz Santiaga i formularni ugovor ne mogu smatrati dokazima postojanja usklađenog djelovanja.
- 101 Prije razmatranja postoje li osim usklađenog djelovanja i neka druga objašnjenja usporednog ponašanja valja razmotriti pitanje je li Komisija, kao što to tvrdi, postojanje povrede u odnosu na nacionalna teritorijalna ograničenja poduprla dokazima koji nadilaze puko utvrđenje usporednog ponašanja. Naime, razmatranje tog pitanja ima prednost pred razmatranjem utemeljenosti drugih objašnjenja koja ne uključuju usklađeno djelovanje, jer ako Opći sud zaključi da su u pobijanoj odluci bili podneseni takvi dokazi, navedenim se objašnjenjima – čak i kada bi ona bila vjerodostojna – ne bi osporilo utvrđenje te povrede. Osim toga, valja napomenuti da pobijana odluka nema istu dvostupanjsku strukturu kao što je ona koju je Komisija iznijela pred Općim sudom prema kojoj je, prvo, usklađeno djelovanje bilo dokazano dokazima u smislu gore navedene presude PVC II i, drugo, zbog tih dokaza i njihove navodne dokazne vrijednosti druga objašnjenja usporednog ponašanja nisu bila odlučujuća za dokazivanje tog djelovanja.
- 102 Zato prvo valja utvrditi je li Komisija postojanje usklađenog djelovanja osim usporednošću ponašanja OKOP-ova dokazala i drugim elementima koji bi se mogli smatrati „dokazima” u smislu sudske prakse iz gore navedene presude PVC II, na koju se poziva Komisija. U vezi s tim valja podsjetiti da se Komisija, kako bi utvrdila podrijetlo zabranjenog sporazuma o kojemu je riječ u navedenoj presudi, oslonila na tekst dokumenata iz faze planiranja, informacije koje je u vezi s tim dokumentima jedan od tužitelja dao u odgovoru na zahtjev za pružanje informacija koji mu je bio upućen i na tjesnu međupovezanost predviđenih djelovanja opisanih u tim dokumentima, s jedne strane, i djelovanja utvrđenih na tržištu, s druge strane (gore navedena presuda PVC II, t. 582.).
- 103 U odgovoru na pitanje Općeg suda na raspravi održanoj 4. lipnja 2012. Komisija je priznala da nema dokaze kao što su elektronička pošta, dopisi ili zapisnici sa sastanaka o nacionalnim teritorijalnim ograničenjima. Zato su elementi kojima se može dokazati usklađeno djelovanje među OKOP-ovima oni koji su navedeni u točki 88. ove presude, odnosno razgovori o opsegu ovlasti iz SUZ-ova koje su OKOP-ovi vodili u okviru CISAC-ovih aktivnosti, Sporazum iz Santiaga, Sporazum iz Sydneyja i povjesna veza između odredbe o isključivosti i nacionalnih teritorijalnih ograničenja.
- 104 U vezi s tim treba primijetiti da je nepostojanje dokumentarnih dokaza koji bi se odnosili upravo na nacionalna teritorijalna ograničenja iznenadjuće tim više što Komisija priznaje da su neki OKOP-ovi željeli odustati od nacionalnih teritorijalnih ograničenja. Dakle, tim je OKOP-ovima trebalo biti u interesu surađivati s Komisijom tako da joj dostave dokumentarne dokaze o postojanju usklađenog djelovanja. Naime, s obzirom na to da je u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisija izrazila namjeru izreći novčanu kaznu svim adresatima te obavijesti, zainteresirani OKOP-ovi mogli su s njom surađivati kako bi smanjili vjerojatnost da im bude izrečena

novčana kazna ili barem da umanje njezin iznos. Osim toga, ti OKOP-ovi mogli su Komisiji dostaviti elemente na temelju kojih bi bilo moguće utvrditi da su drugi OKOP-ovi vršili pritisak na njih kako bi ih prisilili da održe nacionalna teritorijalna ograničenja koja su bila sporazumno dogovorena, ali oni to nisu učinili.

105 U tim okolnostima valja ispitati dokaznu vrijednost elemenata na koje se poziva Komisija.

a) Dokazna vrijednost elemenata koje je Komisija podnijela kako bi, ne oslanjajući se isključivo na usporedno ponašanje OKOP-ova, dokazala usklađeno djelovanje

Razgovori o opsegu ovlasti iz SUZ-ova koje su OKOP-ovi vodili u okviru aktivnosti kojima je upravljao tužitelj

106 Što se tiče razgovora koje su OKOP-ovi vodili u okviru aktivnosti kojima je upravljao tužitelj (točka 88. ove presude, prva alineja), valja podsjetiti da je sama Komisija naglasila da pobijana odluka ne zabranjuje sustav uzajamnog zastupanja među OKOP-ovima kao ni bilo koji oblik teritorijalnog ograničenja ovlasti koje si OKOP-ovi dodjeljuju (uvodne izjave 95. i 259. pobijane odluke). Komisija isto tako OKOP-ovima ne zamjera određeni stupanj suradnje u okviru aktivnosti kojima je upravljao tužitelj. Ono što Komisija kritizira je usklađenost pristupa koji su u pogledu teritorijalnih ograničenja usvojili svi OKOP-ovi.

107 Zato sama činjenica da su se OKOP-ovi sastali u okviru aktivnosti kojima upravlja tužitelj i da među njima postoje razni oblici suradnje nije, kao takva, indicija zabranjenog usklađenog djelovanja. Naime, kada je iz okolnosti u kojima se vode sastanci među poduzetnicima optuženima za kršenje prava tržišnog natjecanja vidljivo da su ti sastanci bili potrebni za skupno rješavanje pitanja koja se ne odnose na povrede navedenog prava, Komisija ne smije pretpostaviti da je cilj tih sastanaka bio usklađivanje u pogledu protutružnišnog djelovanja (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Dresdner Bank i dr./Komisija, t. 105. i 145.). S tim u vezi treba primijetiti da Komisija nije podnijela nijedan dokaz u prilog tomu da su se sastanci koje je organizirao tužitelj odnosili na ograničavanje tržišnog natjecanja u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima.

108 Naposljetku, što se tiče konkretno razgovorâ o formularnom ugovoru, treba utvrditi da se njime izrijekom ne predviđaju nacionalna teritorijalna ograničenja, nego se OKOP-ovi samo pozivaju da odrede teritorijalno područje primjene ovlasti koje si međusobno dodjeljuju u SUZ-ovima.

Sporazum iz Santiaga

109 Što se tiče Sporazuma iz Santiaga (točka 88. ove presude, druga alineja), treba podsjetiti da je u pogledu iskorištavanja autorskih prava putem interneta njime predviđeno da svaki OKOP koji je ugovorna strana tog sporazuma izdaje odobrenja za sva državna područja i za sve repertoare (prvi dio), ali samo korisnicima s gospodarskim sjedištem u državi EGP-a u kojoj ima sjedište OKOP koji izdaje odobrenje (drugi dio). Na temelju sustava iz Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962., Prve uredbe o provedbi članaka [81. UEZ-a] i [82. UEZ-a] (SL 1962., 13, str. 204.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavljje 8., svežak 3., str. 3.), neki su OKOP-ovi o tom sporazumu obavijestili

Komisiju kako bi im bilo odobreno izuzeće na temelju članka 81. stavka 3. UEZ-a. Komisija je osporavala odredbu kojom se pojedinačnom OKOP-u zabranjuje izdavanje odobrenja korisnicima koji nemaju sjedište u istoj državi kao i on sam te je poslala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku „Santiago”. U tim okolnostima nijedan OKOP nije produljio Sporazum iz Santiaga nakon isteka roka njegove valjanosti, koji je od samoga početka bio određen za kraj 2004. Tako su po isteku valjanosti toga sporazuma nacionalna teritorijalna ograničenja iz SUZ-ova, koja su za sva korištenja osim putem interneta ostala na snazi čak i tijekom razdoblja koje je obuhvaćeno navedenim sporazumom, ponovno počela vrijediti za sve OKOP-ove, uključujući za iskorištavanje autorskih prava putem interneta, budući da je iznimka u pogledu iskorištavanja putem interneta, koja je u SUZ-ove bila unesena na temelju Sporazuma iz Santiaga, prestala vrijediti.

- 110 Argument Komisije da je povratak svih OKOP-ova nacionalnim teritorijalnim ograničnjima dokaz usklađenog djelovanja nije moguće prihvati. U nedostatku dokaza da su u tu svrhu OKOP-ovi djelovali usklađeno, povratak nacionalnim teritorijalnim ograničnjima ne dokazuje postojanje usklađenog djelovanja u pogledu nacionalnih teritorijalnih ograničenja, nego se može smatrati samo prirodnom posljedicom neproduljenja Sporazuma iz Santiaga, koji više nije imao smisla jer se Komisija nije složila s njegovim drugim dijelom. Činjenica da su se OKOP-ovi vratili u položaj *quo ante* sâma po sebi ne dokazuje da su u pogledu toga djelovali usklađeno.
- 111 Valja napomenuti da je povrat u položaj *quo ante* moguće objasniti jednostavno time da OKOP-ovi nisu mogli obustaviti svaki oblik međusobne suradnje kad je riječ o oblicima iskorištavanja autorskih prava korištenjem novih tehnologija dok dvostrano ili čak višestранo, ali svakako u skladu s pravom tržišnog natjecanja, ne pronadu rješenja drukčija od onih iz Sporazuma iz Santiaga.
- 112 Inače, treba primijetiti da Komisija u pobijanoj odluci nije tvrdila da je povreda iz njezina članka 3. počela nakon isteka valjanosti Sporazuma iz Santiaga, nego je očito smatrala, ne navodeći točan dan početka, da je prethodila tom sporazumu.
- 113 S tim u vezi, Sporazum iz Santiaga ili je sklopljen nakon trenutka kada je povreda u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima navodno počela, a taj trenutak nije točno određen u pobijanoj odluci, što sprečava da posluži kao dokaz početnog usklađenog djelovanja, u odnosu na koje prije ima narav prekida, ili prethodi početku povrede u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima, u kojem slučaju ne može biti dokaz navedene povrede jer se ne odnosi na isto ograničenje tržišnog natjecanja. Naime, odredba o sjedištu iz Sporazuma iz Santiaga dovela je do drukčijeg položaja od onoga koji proizlazi iz nacionalnih teritorijalnih ograničenja. U prvom slučaju pojedinačni OKOP može izdati odobrenja za više repertoara bez teritorijalnih ograničenja, ali samo korisnicima sa sjedištem na istom državnom području na kojem i on sâm ima sjedište, dok u drugom slučaju taj OKOP može izdati odobrenja bilo kojem korisniku ako se predmetna autorska prava iskorištavaju na istom državnom području na kojem OKOP ima sjedište.
- 114 Iz prethodno navedenoga proizlazi da ni postojanje Sporazuma iz Santiaga ni okolnosti u kojima je on prestao vrijediti ne mogu biti dokaz usklađenog djelovanja u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima.

Sporazum iz Sydneyja

- 115 Sporazumom iz Sydneyja (točka 88. ove presude, treća alineja) OKOPov-i su 1987. godine u formularni ugovor unijeli odredbu prema kojoj OKOP sa sjedištem u državi iz koje programski signali putuju prema satelitu izdaju odobrenja za više repertoara koja se odnose na cijelo područje prijema satelita, prema potrebi nakon savjetovanja s drugim relevantnim OKOP-ovima ili nakon dobivanja njihove suglasnosti.
- 116 S tim u vezi treba prvo napomenuti da je Komisija u pobijanoj odluci spomenula Sporazum iz Sydneyja kako bi dokazala da on nije odgovarajući odgovor na prigovore koje je navela u pogledu usklađenog djelovanja u vezi s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima (uvodna izjava 165. i odjeljak 7.6.1.2.(b) pobijane odluke). U uvodnoj izjavi 158. pobijane odluke, koja se odnosi osobito na elemente koji navodno potvrđuju usklađeno djelovanje, Komisija nije izrijekom navela Sporazum iz Sydneyja. Nadalje, Komisija je napomenula da, budući da iz primjene članka 1. stavka 2. točke (a) Direktive 93/83 proizlazi da je radnja priopćavanja glazbenih djela satelitom izvršena samo u državi u kojoj je prvi signal unesen u neprekinuti komunikacijski lanac koji vodi do satelita i natrag prema Zemlji, korisnici tih djela trebaju, da bi djela iskorištavali u cijelom prijemnom području satelita, samo jedno odobrenje koje se odnosi na navedenu državu. Zato je, kada je riječ o području primjene odobrenja za iskorištavanje putem satelita za više državnih područja, Sporazum iz Sydneyja, kao što je i sama Komisija priznala, prestao vrijediti (uvodne izjave 162., 163. i 165. pobijane odluke). Naposljetu, Komisija je navela da Sporazum iz Sydneyja nije bio predmetom procjene u okviru pobijane odluke i da pridržava pravo ispitati ga s aspekta pravila tržišnog natjecanja (bilješka br. 131 pobijane odluke).
- 117 Treba primijetiti, kao prvo, da Sporazum iz Sydneyja, zato što je omogućavao izdavanje odobrenja za nekoliko repertoara koja su se odnosila na cijelo područje prijema satelita, nije imao učinke koji bi bili slični učincima nacionalnih teritorijalnih ograničenja zbog kojih svaki OKOP smije izdavati odobrenja za više repertoara samo za jedno državno područje.
- 118 S druge strane, činjenica da je Sporazum iz Sydneyja prestao vrijediti po isteku roka za prijenos Direktive 93/83, odnosno 1. siječnja 1995. (vidjeti članak 14. stavak 1. prvi podstavak te direktive) znači da je možebitna povreda pravila tržišnog natjecanja koju je on sadržavao već prestala biti primjenjivom na početku administrativnog postupka koji je doveo do usvajanja pobijane odluke. Tako veza između povrede iz članka 3. navedene odluke i povrede koja je možebitno posljedica Sporazuma iz Sydneyja nije očita čak ni kronološki.
- 119 Iz prethodnoga proizlazi da čak i kada bi Sporazum iz Sydneyja bio posljedica zabranjenog usklađenog djelovanja, on ne bi bio dokaz, u smislu prethodno navedene presude PVC II, kojim bi se moglo dokazati postojanje usklađenog djelovanja u pogledu nacionalnih teritorijalnih ograničenja.
- Navodna povjesna veza između odredbe o isključivosti i nacionalnih teritorijalnih ograničenja
- 120 Što se tiče navodne povjesne veze između odredbe o isključivosti i nacionalnih teritorijalnih ograničenja (točka 88. ove presude, četvrta alineja), Komisija je u pisnom

odgovoru na jedno od pitanja koja je Opći sud postavio u okviru mjera upravljanja postupkom napomenula da je, budući da će opseg ovlasti odrediti hoće li neko državno područje zastupati samo jedan ovlašteni OKOP, odredba o isključivosti neodvojivo povezana s nacionalnim teritorijalnim ograničenjima. Prema mišljenju Komisije, budući da su u formularnom ugovoru preporučene isključive ovlasti, državno područje povjereni jednom OKOP-u ne može obuhvaćati državno područje za čije je pokriće bio ovlašten drugi OKOP. Zato je sustavno unošenje teritorijalnih ograničenja u sve SUZ-ove bilo nužna posljedica provedbe isključivosti koja se preporuča u formularnom ugovoru. Slijedi da su razgovori kod tužitelja bili izvor i početak nacionalnih teritorijalnih ograničenja.

- 121 U vezi s tim valja napomenuti da Komisija u pobijanoj odluci nije utvrdila da su nacionalna teritorijalna ograničenja dio iste povrede kao što je ona koja se odnosi na unošenje odredbe o isključivosti u SUZ-ove. Prema mišljenju Komisije, isključivost je posljedica dodjele, u SUZ-ovima, isključivih prava, kako je predviđeno člankom 1. stavcima 1. i 2. formularnog ugovora, dok su nacionalna teritorijalna ograničenja koordinirana usklađenim djelovanjem. Komisija u uvodnoj izjavi 158. pobijane odluke primjećuje da ukidanje izričite isključivosti nije prouzročilo veće promjene u ponašanju OKOP-ova. Kao što je Komisija i sama navela u navedenoj uvodnoj izjavi, postavlja se pitanje jesu li nakon ukidanja odredbe o isključivosti osim usklađenog djelovanja postojali i drugi razlozi kojima je moguće objasniti nacionalna teritorijalna ograničenja.
- 122 Prema tome, čak i ako postoji veza između odredbe o isključivosti i nacionalnih teritorijalnih ograničenja, u ovom slučaju valja ispitati ponašanje OKOP-ova nakon ukidanja te odredbe, što znači da će Opći sud trebati ocijeniti druga vjerodostojna objašnjenja zadržavanja nacionalnih teritorijalnih ograničenja koja ne uključuju usklađeno djelovanje (vidjeti točke 134. do 181. u nastavku teksta).
- 123 Naposljetku, budući da Komisija ističe pred Općim sudom da su nacionalna teritorijalna ograničenja samo nastavak isključivosti nakon što je ona bila ukinuta u SUZ-ovima, treba napomenuti da je naime, prema sudskej praksi, članak 81. UEZ-a primjenjiv ako se usporedno ponašanje nastavi nakon prestanka prijašnjeg sporazuma kada nije došlo do sklapanja novoga, jer je u slučaju sporazuma koji su prestali vrijediti, za primjenu navedenog članka 81. UEZ-a dovoljno da oni nastave proizvoditi učinke i nakon njihova formalnog prestanka (presuda Suda od 3. srpnja 1985., Binon, 243/83, Zb., str. 2015., t. 17.; vidjeti u tom smislu i presudu Općeg suda od 11. prosinca 2003., Ventouris/Komisija, T-59/99, Zb., str. II-5257., t. 182.).
- 124 Međutim, u ovom slučaju treba podsjetiti da se člankom 2. pobijane odluke osuđuje već sâmo postojanje odredbe o isključivosti u SUZ-ovima, a ne činjenica da se nekoliko OKOP-ova usklađivalo kako bi ta odredba bila sadržana u svim njihovim SUZ-ovima. Što se pak tiče nacionalnih teritorijalnih ograničenja, Komisija u pobijanoj odluci priznaje da ona kao takva ne ograničavaju tržišno natjecanje, ali smatra da ipak postoji povreda jer su OKOP-ovi usklađeno djelovali kako bi svi njihovi SUZ-ovi sadržavali ista ograničenja. Stoga je narav tih dviju povreda, kako su opisane u pobijanoj odluci, različita.
- 125 Osim toga, napuštanje odredbe o isključivosti omogućilo je određene tržišne pomake, i to izdavanje prvih izravnih odobrenja, koja su potrebna ako se namjerava nadići nacionalna teritorijalna ograničenja.

- 126 Naime, OKOP koji zanima mogućnost da na državnom području na kojem nema sjedište odobrenja za njegov repertoar izdaju drugi OKOP-ovi, a ne lokalni OKOP, prvo će se postaviti pitanje može li on sam izdavati izravna odobrenja na tom državnom području. Isto tako, OKOP koji bi od drugih OKOP-a želio dobiti ovlasti šire od državnog područja na kojem ima sjedište mora imati na raspolaganju strukturu koja mu omogućava izdavanje izravnih odobrenja u drugim državama. Sve dok je vrijedila odredba o isključivosti, takva bi odobrenja bila protivna isključivim ovlastima dodijeljenima lokalnim OKOP-ovima. To više nije slučaj nakon ukidanja odredbe o isključivosti, čak i ako nacionalna teritorijalna ograničenja ostanu. Zato nije moguće smatrati da je riječ o nastavku istih ograničenja drugim sredstvima.
- 127 Dakako, kao što je Komisija priznala u pisanom odgovoru na jedno od pitanja Općeg suda, tržište izravnih odobrenja je u trenutku donošenja pobijane odluke bilo još na početnom stupnju razvoja. Za širenje izravnih odobrenja bilo je osobito potrebno da se razvije potražnja velikih korisnika za tim odobrenjima kako bi oni, umjesto da se obraćaju OKOP-ovima svih država u kojima djeluju, radije stjecali izravna odobrenja, koja vrijede za cijeli svijet, za repertoare koji ih zanimaju.
- 128 Tako se iz činjenice da do tog razvoja nije došlo odmah i da on nije odmah utjecao na nacionalna teritorijalna ograničenja ne može zaključiti da se kod tih ograničenja, koja se održavaju usklađenim djelovanjem, radi o nastavku protutržišnog ponašanja u vezi s odredbom o isključivosti.
- 129 Osim toga, treba voditi računa o okolnosti da strukture za kolektivno ostvarivanje autorskih prava za oblike iskorištavanja na koje se odnosi pobijana odluka potječe od struktura koje su se koristile za klasične oblike iskorištavanja, u vezi s kojima Komisija ne smatra nacionalna teritorijalna ograničenja povredom pravila tržišnog natjecanja.
- 130 Međutim, pojava novih informacijskih tehnologija koje omogućavaju internetsko korištenje djela ne znači da su te strukture iznenada zastarjele ili da bi gospodarski subjekti o kojima je riječ trebali odmah pokazati spremnost tržišno se natjecati. Tako bi već sama činjenica da nakon ukidanja odredbe o isključivosti OKOP-ovi nisu odmah izmijenili nacionalna teritorijalna ograničenja, mogla dokazati da je ta ograničenja moguće objasniti i drugčije nego nastavkom isključivosti u drugom obliku.
- 131 Iz navedenoga proizlazi da činjenica da je Komisija dokazala postojanje protutržišnog ponašanja u pogledu odredbe o isključivosti ne znači da je dokazala i postojanje protutržišnog ponašanja što se tiče nacionalnih teritorijalnih ograničenja.
- Zaključci o dokazima na koje se poziva Komisija
- 132 Iz prethodne analize proizlazi da elementi na koje se poziva Komisija pravno dostatno ne dokazuju postojanje usklađenog djelovanja među OKOP-ovima u vezi s određivanjem nacionalnih teritorijalnih ograničenja.
- 133 Posljedično, treba ispitati je li osim usklađenog djelovanja Komisija dostavila i druge elemente koji čine nevjerodstojnjima objašnjenja usporednosti ponašanja OKOP-ova koje je naveo tužitelj.

b) Vjerodostojnost drugih objašnjenja za usporednost ponašanja OKOP-ova, koji ne uključuju postojanje usklađenog djelovanja

Uvodne napomene

- 134 Tužitelj, kojeg podupire EBU, ističe da su nacionalna teritorijalna ograničenja rezultat pojedinačnih promišljenih i racionalnih odluka donesenih zbog praktičnih i gospodarskih razloga s obzirom na posebne uvjete na tržištu, a ne posljedica usklađenog djelovanja.
- 135 Argumente tužitelja u vezi s postojanjem razloga koji objašnjavaju usporednost ponašanja OKOP-ova a koji ne uključuju usklađeno djelovanje moguće je podvesti pod potrebu za prisutnošću na licu mjesta radi učinkovitog nadzora iskorištavanja autorskih prava i pod potrebu osiguranja da ne dođe ni do kakvog sniženja autorskih tantijema. Tužitelj navodi i važnost nacionalnih teritorijalnih ograničenja za očuvanje nacionalnih točki „sve na jednom mjestu“ na kojima korisnici mogu steći odobrenja za svjetski repertoar. To zadnje objašnjenje je osmislio EBU.
- 136 Prvo valja podsjetiti da je u presudama od 13. srpnja 1989., Tournier (395/87, Zb., str. 2521.) i Lucaleau i dr. (110/88, 241/88 i 242/88, Zb., str. 2811.) Sud odlučio o prethodnim pitanjima francuskih sudova o spojivosti s pravilima tržišnog natjecanja položaja u kojem je OKOP B za klasične (izvanmrežne) oblike iskorištavanja autorskih prava odbio izdati odobrenje za repertoar B na državnom području A, čime je korisnike sa sjedištem u državi A prisilio da se obrate OKOP-u A koji je zaračunavao više tarife.
- 137 Sud je presudio da je SUZ-ove moguće smatrati sporazumima koji ograničavaju tržišno natjecanje ako uvode isključivost u smislu da su se OKOP-ovi obvezali ne izdavati izravna odobrenja korisnicima sa sjedištem u inozemstvu. Međutim, Sud je primijetio da su odredbe s tim ciljem, koje su nekoć sadržavali SUZ-ovi, bile ukinute na zahtjev Komisije. Potom je Sud ispitao je li moguće na temelju činjenice da ukidanje tih odredbi nije prouzročilo nikakvu promjenu u ponašanju OKOP-ova zaključiti da su tu isključivost zadržali usklađenim djelovanjem. Sud je u vezi s tim napomenuo da u određenim okolnostima već sama usporednost ponašanja može biti ozbiljna indicija usklađenog djelovanja ako je dovela do uvjeta tržišnog natjecanja koji nisu uobičajeni. Pa ipak, Sud je naglasio da se usklađeno djelovanje te vrste ne može pretpostaviti ako se usporednost ponašanja može objasniti drugčije nego postojanjem usklađenog djelovanja i da bi to mogao biti slučaj ako bi OKOP-ovi za izdavanje izravnih odobrenja bili obvezni organizirati vlastiti sustav upravljanja i nadzora na drugom državnom području. Pitanje je li stvarno došlo do usklađenog djelovanja koje je zabranjeno pravilima tržišnog natjecanja prepušteno je procjeni nacionalnih sudova koji su uputili zahtjeve za prethodnu odluku (gore navedene presude Tournier, točke 20. do 25. i Lucaleau i dr., točke 14. do 19.).
- 138 U ovom je slučaju potrebno ispitati je li Komisija utemeljeno smatrala da prisutnost nacionalnih teritorijalnih ograničenja u svim SUZ-ovima ne odgovara uobičajenim tržišnim uvjetima. U tom pogledu valja podsjetiti da je prema sudskoj praksi stranka ili tijelo vlasti koje tvrdi da su prekršena pravila tržišnog natjecanja dužno tu povredu i dokazati, a da je poduzetnik ili udruženje poduzetnika koje tvrdi da povrede nema dužno to i dokazati, tako da navedeno tijelo vlasti tada treba pružiti druge dokaze. Tako, iako je prema tim načelima teret dokazivanja na Komisiji odnosno poduzetniku ili

predmetnom udruženju poduzetnika, činjenice na koje se stranka poziva mogu biti takve da od druge stranke zahtijevaju objašnjenje ili opravdanje, jer je u suprotnome dopušteno zaključiti da su zahtjevi u vezi s teretom dokazivanja bili ispunjeni (vidjeti gore navedenu presudu Knauf Gips/Komisija, t. 80., i navedenu sudsku praksu).

- 139 Potom valja podsjetiti da Komisija ne tvrdi da ograničavanje zemljopisnog područja primjene uzajamnih ovlasti u SUZ-ovima na nacionalna državna područja ne može biti rezultat uobičajenih tržišnih uvjeta. Jedino se utvrđenje da takvo ograničenje sadržavaju svi SUZ-ovi može, prema mišljenju Komisije, objasniti samo usklađenim djelovanjem. S tim u vezi valja osim toga primijetiti da pobijana odluka ne sadržava nikakve ekonomske podatke ili analize u pogledu finansijskih poticaja koji su OKOP-ove mogli navesti da odustanu od nacionalnih teritorijalnih ograničenja za oblike iskorištavanja autorskih prava na koje se odnosi ta odluka, dok, međutim, nije sporno da su za klasične oblike iskorištavanja ta ograničenja bila racionalna.
- Potreba za lokalnom prisutnošću radi osiguranja učinkovite borbe protiv neovlaštenog korištenja glazbenih djela
- 140 Tužitelj i EBU tvrde da su OKOP-ovi smatrali da je u interesu njihovih članova i, stoga, razborito da u svojim SUZ-ovima predvide teritorijalna ograničenja, jer ta ograničenja osiguravaju učinkovitu borbu protiv neovlaštenog korištenja glazbenih djela.
- 141 Valja ispitati je li na temelju dokaza na koje se Komisija poziva u pobijanoj odluci moguće zaključiti da to objašnjenje nije vjerodostojno.
- 142 S tim u vezi treba utvrditi da je u uvodnoj izjavi 11. pobijane odluke Komisija napomenula da se njezino ispitivanje odnosi samo na zakonito iskorištavanje djela zaštićenih autorskim pravom. Isto tako, u 47. uvodnoj izjavi pobijane odluke Komisija je potvrdila da se ta odluka odnosi samo na ovlašteno korištenje djela, pa, dakle, piratstvo ili korištenje bez odobrenja za iskorištavanje nisu njome obuhvaćeni. Prema toj uvodnoj izjavi, razmatranja i procjene iz pobijane odluke vrijede samo za uobičajene odnose između OKOP-ova i korisnikâ.
- 143 Međutim, u uvodnoj izjavi 46. pobijane odluke Komisija je priznala da OKOP-ovi nadziru korištenje autorskih prava, obavljaju reviziju korisničkih računa i osiguravaju provedbu u slučaju kršenja tih prava. Osim toga, u uvodnoj izjavi 11. te odluke Komisija je ustvrdila da, kao što je bilo objašnjeno među ostalim u odjeljku 7.6.1.4. te odluke, ta odluka nije spriječila OKOP-ove da nadziru tržište kako bi otkrili svako neovlašteno korištenje autorskih djela ili da protiv takvog ponašanja donose represivne mjere.
- 144 S obzirom na te dvosmislene tvrdnje Komisije, treba ustvrditi da odluka, ako se tim tvrdnjama ta institucija ograničila na uzimanje u obzir samo ovlaštenih korištenja, treba biti poništena u mjeri u kojoj njome nije objašnjeno zašto je moguće razdvojiti djelatnost nadzora ovlaštenog korištenja i djelatnost otkrivanja i progona neovlaštenog korištenja. Dakako, Komisija je tijekom postupka pred Općim sudom, osobito na raspravi 4. lipnja 2012., istaknula da je borba protiv piratstva u biti zadaća International Federation of the Phonographic Industry (EFPI), međunarodne organizacije koja zastupa diskografske kuće i koja djeluje iz svojeg sjedišta u Londonu (Ujedinjena Kraljevina). Pa ipak, ako tom tvrdnjom, koja je uostalom nepotkrijepljena, Komisija želi ustvrditi da OKOP-ovi ni na koji način ne sudjeluju u nadzoru koji omogućava otkrivanje neovlaštenog

korištenja, treba ustvrditi da ta teza ne proizlazi iz pobijane odluke. Međutim, Opći sud ne može uzeti u obzir okolnost na koju se Komisija prvi put pozvala u postupku pred tim sudom, jer nepostojanje obrazloženja pobijane odluke u vezi s time nije moguće ispraviti u postupku pred sudom Unije (vidjeti u tom smislu i po analogiji presudu Suda od 29. rujna 2011., Elf Aquitaine/Komisija, C-521/09 P, Zb., str. I-8947., t. 149., i navedenu sudsku praksu).

- 145 Međutim, bez obzira na gore navedene tvrdnje Komisije, iz pobijane odluke proizlazi da je u svakom slučaju razmotrila pitanje je li usporedno ponašanje OKOP-ova u pogledu nacionalnih teritorijalnih ograničenja posljedica volje OKOP-ova da se učinkovito bore protiv neovlaštenog korištenja. Tako se čini da i sama Komisija priznaje da to objašnjenje nije moguće odbaciti pukom tvrdnjom da se pobijana odluka odnosi samo na zakonito iskorištavanje autorskih prava. Zato valja ispitati jesu li dijelovi pobijane odluke koji se odnose na to pitanje dostačni da učine nevjerodostojnom tužiteljevu tezu sažetu u točki 140. ove presude
- 146 Prvo, Komisija napominje da se sustav koji kritizira u pobijanoj odluci ne temelji na načelu blizine OKOP-a koji izdaje odobrenje i korisnika koji je njegov stjecatelj, nego na načelu prema kojemu odobrenje izdaje OKOP sa sjedištem u državi u kojoj se djelo iskorištava, bez obzira na to u kojoj državi stjecatelj odobrenja ima sjedište (uvodne izjave od 171. do 173. pobijane odluke).
- 147 U tom je pogledu istina da je u okviru sustava koji kritizira Komisija moguće da OKOP B koji je izdao odobrenje korisniku sa sjedištem u državi A za iskorištavanje u državi B, treba upravni ili sudski postupak protiv tog korisnika pokrenuti u državi A, odnosno na daljinu.
- 148 Unatoč tomu i dalje vrijedi da se u tom sustavu OKOP B, koji je izdao odobrenje korisniku koji ima sjedište u državi A ali djeluje u državi B, može, u slučaju otkrića povrede izdanog odobrenja, prema potrebi osloniti na OKOP A. Naime, OKOP A ne smatra OKOP B konkurentom jer OKOP A ne može sam izdati odobrenja za iskorištavanja u državi B. Osim toga, budući da je za iskorištavanja u državi B svoj repertoar povjerio OKOP-u B, OKOP A ima interes da se učinkovito kazneno gone povrede odobrenja koja je izdao OKOP B.
- 149 U pobijanoj odluci Komisija je ustvrdila da se za obavljanje djelatnosti nadzora i „provedbu“ autorskih prava za koje je potrebna lokalna prisutnost, OKOP koji je izdao odobrenje korisniku sa sjedištem u drugoj državi može osloniti na lokalnog pružatelja usluga, osobito na lokalnog OKOP-a. Međutim, Komisija nije objasnila kako bi takva suradnja mogla postojati kada bi OKOP-ovi jedni drugima postali konkurenti. Konkretno, u pobijanoj odluci nije proučila koji bi to finansijski i trgovinski interesi potaknuli lokalni OKOP na suradnju s drugim OKOP-om koji mu je konkurenca na njegovom državnom području.
- 150 Inače, prvo treba napomenuti da Komisija nije odgovorila na pitanje tko će biti zadužen za opći nadzor tržišta kako bi se korisnike prisilito na pribavljanje odobrenja, a ne samo za praćenje već izdanih odobrenja, ako OKOP-ovi ne bi sudjelovali u izvršavanju te zadaće. Tužitelj tvrdi, a Komisija mu ne proturječi, da je jedna od zadaća OKOP-ova prisiliti korisnike koji glazbena djela iskorištavaju bez odobrenja da zatraže potrebno odobrenje. Prema mišljenu tužitelja, OKOP koji bi bio u najboljem položaju izvršiti tu

zadaću je na svakom državnom području lokalni OKOP, koji najbolje poznaje tržište svoje države sjedišta. Međutim, kada taj OKOP ne bi imao nikakvo jamstvo da će iz prihoda koje ostvari izdavanjem odobrenja moći naknaditi troškove nadzora koji obavlja, ta djelatnost jednostavno ne bi bila održiva. To bi jamstvo bilo dovedeno u pitanje kada bi više OKOP-ova moglo za isto državno područje izdavati odobrenja za iste repertoare. Treba ustvrditi da Komisija nije dostavila nijedan podatak koji bi mogao diskreditirati tu argumentaciju tužitelja.

- 151 Drugo, Komisija nije uspjela objasniti kako bi OKOP-ovi koji bi se međusobno tržišno natjecali za izdavanje odobrenja koja se odnose na repertoare koji se preklapaju i na ista državna područja, mogli surađivati. Iako je istina da je koncepcija koja je u osnovi odredbi Ugovora koje se odnose na tržišno natjecanje ta da svaki gospodarski subjekt mora samostalno odrediti politiku koju namjerava voditi na unutarnjem tržištu, isto je tako istina da Komisija u pobijanoj odluci priznaje da je suradnja među OKOP-ovima potrebna kako bi svaki OKOP mogao ponuditi odobrenja za više repertoara (vidjeti, primjerice, uvodnu izjavu 166. pobijane odluke). Konkretno, kako bi mogao izdati odobrenje koje se odnosi na svjetski repertoar, OKOP mora surađivati sa svim ostalim OKOP-ovima. Međutim, pobijana odluka ne sadržava nijedan element na temelju kojega bi bilo moguće shvatiti na koji bi se način među OKOP-ovima koji su postali konkurenti, kao što to zagovara Komisija, mogla odvijati suradnja koju Komisija smatra potrebnom, među ostalim, za određene aktivnosti nadzora i za progon povreda (uvodne izjave 177. i 178. pobijane odluke).
- 152 Komisija je pred Općim sudom tvrdila da lokalni OKOP ne može prestati izvršavati svoju nadzornu ulogu jer ima fiducijarnu obvezu prema nositeljima prava, čak i kada bi između njega i drugih OKOP-ova postojalo tržišno natjecanje. U vezi s tim valja napomenuti da dotična fiducijarna obveza vrijedi samo za odnos između OKOP-ova i nositelja prava koji su njegovi članovi. Zato nije sigurno da je na temelju te obveze lokalni OKOP dužan obavljati svoje djelatnosti za nositelje prava koji su članovi drugih OKOP-ova kada više nije jedini OKOP koji može izdavati odobrenja za državno područje na kojem ima sjedište. Inače, nije sporno da OKOP A ne bi imao nikakvu obvezu prema OKOP-u B ako bi OKOP B upravljanje repertoarom B na državnom području A povjerio OKOP-u C koji nema sjedište na državnom području A.
- 153 Argument koji je Komisija isto tako navela pred Općim sudom, prema kojemu bi lokalni OKOP imao interes očuvati svoj ugled kod članova u pogledu učinkovitosti nadzora kako se oni ne bi odlučili za druge OKOP-ove, nije moguće prihvati. Naime, kada bi korisnici za koje je lokalni OKOP utvrdio da neovlašteno iskorištavaju glazbena djela mogli od drugih OKOP-ova pribaviti odobrenja potrebna za zakonito iskorištavanje tih djela, lokalni OKOP ne bi mogao troškove upravljanja koji proizlaze iz njegove djelatnosti nadzora tržišta prenijeti na korisnike kroz cijenu tih odobrenja. Ta bi okolnost narušila ugled tog OKOP-a u očima njegovih članova jer bi se njihovi tantijemi snizili zbog troškova upravljanja povezanih s nadzorom tržišta koje taj OKOP ne bi uspio nadoknaditi izdavanjem odobrenja. OKOP-u nije nikako u interesu obavljati aktivnosti nadzora koje stvaraju troškove upravljanja zbog kojih se snižavaju tantijemi njihovih članova, ako nema jamstvo da će iznos tih troškova nadoknaditi izdavanjem odobrenja po otkriću neovlaštenog korištenja, tim više ako se autori odsada mogu slobodno učlaniti u OKOP po svojem izboru.

- 154 Nadalje, tvrdnja Komisije da se trošak nadzora koji lokalni OKOP mora provoditi kako bi zaštitio svoje članove ne bi povećao jer taj OKOP nadzire i iskorištavanje prava drugih autora nije ničime potkrijepljena.
- 155 Naposljetku, treba voditi računa o tome da, čak i pod pretpostavkom da je suradnja između lokalnog OKOP-a i OKOP-a koji korisniku izdaje odobrenje moguća, ta suradnja zahtijeva tri OKOP-a, odnosno lokalni OKOP C, ovlašćujući OKOP A koji je imatelj repertoara A, i ovlašteni OKOP-a B koji na temelju ovlasti koje mu je dodijelio OKOP A može izdavati odobrenja za repertoar A na državnom području C. Međutim, iako posredovanje OKOP-a C može prouzročiti troškove, Komisija nije objasnila kakvu korist bi OKOP A imao od toga što upravljanje repertoarom A na državnom području C nije povjerio OKOP-u C, nego, unatoč dodatnim troškovima, OKOP-u B.
- 156 Drugo, Komisija tvrdi da za oblike iskorištavanja autorskih prava na koje se odnosi pobijana odluka postoje tehnička rješenja koja omogućavaju nadziranje nositelja odobrenja na daljinu. U vezi s tim navodi da su OKOP-ovi već uveli prakse izдавanja odobrenja koje dokazuju da su sposobni nadzirati korištenje i korisnike izvan državnog područje svog sjedišta (uvodna izjava 174. pobijane odluke).
- 157 Međutim, Komisija ne može opovrgnuti objašnjenje usporednog ponašanja OKOP-ova koje je tužitelj dao u vezi s potrebom borbe protiv nezakonitog korištenja samo tvrdnjom da, kada je riječ o oblicima iskorištavanja na koje se odnosi pobijana odluka, postoje tehnička rješenja koja omogućavaju nadzor na daljinu.
- 158 Istina je, doduše, da je u uvodnoj izjavi 189. te odluke Komisija dodala da je na raspravi bilo dokazano, osobito od strane European Digital Media Association (EDIMA), udruženja koje zastupa društva uključena u osiguranje audio i audiovizualnih sadržaja putem interneta, da je pri internetskoj isporuci glazbe u praksi moguće provoditi nadzor na daljinu. Svako glazbeno djelo ima svoj elektronički identitet i svako osobno računalo ima adresu internetskog protokola. Na temelju tih informacija OKOP može, kada izdaje odobrenje, osigurati da korisnik točno zna koje glazbeno djelo se koristi, na kojem računalu se koristi i o kakvoj uporabi je riječ. Korisnik koji je dobio odobrenje može potom te podatke poslati OKOP-ima koji će ih iskoristiti za pravilnu podjelu tantijema među nositeljima prava.
- 159 Međutim, to je objašnjenje ograničeno na praćenje izdanih odobrenja i ne daje odgovor na pitanje kako se otkriva i progoni neovlašteno korištenje te tko je za to odgovoran. To objašnjenje još manje omogućava da se shvati kakvi ekonomski razlozi bi potaknuli OKOP-ove da nadziru određeno tržište na daljinu kada bi korisnici koji djeluju na tom tržištu, a nemaju potrebno odobrenje, to odobrenje mogli zatražiti od OKOP-a koji nije onaj koji provodi nadzor.
- 160 U nedostatku pojašnjenja pitanja omogućavaju li tehnička rješenja navedena u uvodnoj izjavi 189. pobijane odluke učinkovitu borbu protiv neovlaštenog korištenja, valja ispitati čine li primjeri, na koje se Komisija poziva u pobijanoj odluci kako bi odgovorila na tvrdnje tužitelja, nevjerodstojnim objašnjenje tužitelja prema kojemu nacionalna teritorijalna ograničenja jamče učinkovitost borbe protiv neovlaštenog korištenja glazbenih djela.

- 161 S tim u vezi treba voditi računa o činjenici da Komisija, kada navodi primjere kojima želi učiniti nevjerodostojnima tužiteljeve teze, mora dokazati zašto su ti primjeri relevantni. Osim toga, Komisija ne može prigovarati tužitelju što nije dao više pojašnjenja u vezi s njezinim drugim objašnjenjem, u mjeri u kojoj je Komisija ta koja treba dostaviti dokaz o povredi. Zato Komisija, ako u administrativnoj fazi smatra da tužitelj nije dostatno potkrijepio svoje objašnjenje, treba nastaviti ispitivati slučaj ili utvrditi da zainteresirane strane nisu mogle dostaviti potrebne podatke. Međutim, u ovom slučaju iz pobijane odluke ne proizlazi da je manjkava analiza Komisije rezultat toga da od tužitelja i OKOP-ova nije mogla pribaviti elemente koje je trebala kako bi ispitala postoje li vjerodostojna objašnjenja usporednog ponašanja OKOP-ova.
- Model NBS
- 162 Komisija je prvo navela model NBS (vidjeti točku 36. ove presude) u vezi s kojim je u uvodnoj izjavi 179. pobijane odluke ustvrdila da omogućava izdavanje samo jednog odobrenja koje obuhvaća prava mehaničke reprodukcije i prava izvođenja i to za sve države u kojima OKOP-ovi koji sudjeluju u tom modelu imaju sjedište. Komisija je još navela da su „nordijski i baltički“ OKOP-ovi istaknuli da je modelom NBS među ostalim bilo dokazano da je u svakom modelu izdavanja odobrenja za više državnih područja bitno postojanje mreže nacionalnih organizacija koje surađuju na osiguranju poštovanja prava i interesa nositeljâ prava, budući da je za otkrivanje zloporaba i nadzor korištenja prava potrebna lokalna prisutnost .
- 163 Za razliku od toga, u postupku pred Općim sudom Komisija je u pisanom odgovoru na pitanje koje je bilo postavljeno u okviru mjera upravljanja postupkom ustvrdila da se model NBS, barem u trenutku donošenja pobijane odluke, nije odnosio na prava izvođenja, nego samo na mehanička prava. Dodala je da to ne utječe na relevantnost modela NBS za njezin argument da izdavanje odobrenja za prava izvođenja koja se odnose na više državnih područja nije problematično, jer su izazovi u vezi s praćenjem internetskog korištenja mehaničkih prava isti kao kod prava izvođenja. Komisija je tijekom postupka pred Općim sudom istaknula da model NBS nije prouzročio promjene SUZ-ova među uključenim OKOP-ovima i da je izdavanje odobrenja za više državnih područja za prava izvođenja u okviru tog modela neka vrsta „kompleta“ odobrenjâ za jedno državno područje koja u stvarnosti izdaje svaki OKOP za državno područje svojega sjedišta, a koja je OKOP kojemu se obratio korisnik „objedinio“.
- 164 S tim u vezi treba primijetiti da neodlučnost pa čak i proturječja Komisije u pogledu definiranja modela NBS dokazuju da on u pobijanoj odluci nije bio predmetom dubinske analize.
- 165 U svakom slučaju, s jedne strane, ako se model NBS odnosi samo na mehanička prava, Komisija nikako nije objasnila zašto bi trebalo smatrati da su poteškoće povezane s nadzorom korištenja prava izvođenja u biti iste kao one povezane s nadzorom mehaničkih prava. S druge strane, ako se model NBS odnosi i na prava izvođenja, ali omogućava samo izdavanje kompleta odobrenja za jedno državno područje, Komisija nije objasnila kako su poteškoće u vezi s nadzorom koje su svojstvene takvim oblicima izdavanja odobrenja usporedive s onima koje su svojstvene odobrenjima za više državnih područja.

- 166 Zbog nedostatne analize toga modela koju je Komisija provela u pobijanoj odluci, Opći sud ne može izvesti nikakav zaključak u pogledu utemeljenosti tvrdnje Komisije da potreba borbe protiv nezakonitog korištenja djela zaštićenih autorskim pravima ne opravdava odluku OKOP-ova da u svojim SUZ-ovima zadrže nacionalna teritorijalna ograničenja.
- Sporazumi Simulcasting i Webcasting
- 167 U uvodnoj izjavi 191. pobijane odluke Komisija se pozvala na sporazume Simulcasting i Webcasting (vidjeti točku 35. ove presude) kako bi dokazala da s tehničkog aspekta nije potrebno da OKOP-ovi budu fizički prisutni na određenom državnom području kako bi izdavali odobrenja za više repertoara i više državnih područja za internetsko iskorištavanje i kako bi primjereno nadzirali njihovo korištenje.
- 168 Nije sporno da se sporazumi Simulcasting i Webcasting ne odnose na prava izvođenja, nego na druge vrste prava intelektualnog vlasništva, kao što su takozvana „srodna“ prava. Pobijana odluka ne sadržava nikakva objašnjenja o tome zašto bi rješenja osmišljena za ta srodna prava bila primjenjiva na prava na koja se odnosi pobijana odluka. Pobijana odluka ne sadržava nikakvu usporedbu obilježja ili ekonomskе vrijednosti različitih dotičnih oblika prava intelektualnog vlasništva kao ni informacije o praktičnoj primjeni sporazuma Simulcasting i Webcasting.
- 169 U tim se okolnostima ne može tvrditi da je zbog pozivanja Komisije na te sporazume moguće odbaciti objašnjenje prema kojemu je razlog za zadržavanje nacionalnih teritorijalnih ograničenja u SUZ-ovima želja da se osigura učinkovita borba protiv neovlaštenih korištenja.
- Sporazum iz Santiaga
- 170 U uvodnoj izjavi 192. pobijane odluke Komisija se poziva na Sporazum iz Santiaga (vidjeti točke 28., 30. i 109. do 114. ove presude) koji, prema mišljenju Komisije, dokazuje da je moguće izdavati odobrenja za više državnih područja.
- 171 Međutim, to pozivanje na Sporazum iz Santiaga nije relevantno u mjeri u kojoj Komisija uzima u obzir samo njegov prvi aspekt, odnosno mogućnost izdavanja odobrenja koja nisu ograničena s obzirom na državna područja, a ne i njegov drugi aspekt, odnosno ograničenje mogućnosti izdavanja takvih odobrenja samo na korisnike koji imaju sjedište na istom državnom području kao i OKOP koji izdaje odobrenje. Komisija u pobijanoj odluci ne objašnjava zašto sustav iz Sporazuma iz Santiaga osigurava učinkovitu borbu protiv nezakonitog korištenja, čak i bez njegovog drugog aspekta.
- 172 Iako nije na Sudu da se u okviru ove tužbe izjasni o utemeljenosti razloga zbog kojih je Komisija u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku „Santiago“ smatrala da je predmetni sporazum protivan članku 81. UEZ-a, i to upravo zato što je samo jednom OKOP-u jamčio mogućnost izdavanja odobrenja korisnicima sa sjedištem na određenom državnom području, nije moguće zanemariti činjenicu da sustav predviđen Sporazumom iz Santiaga, koji uvodi sustav koji je drukčiji od onoga koji proizlazi iz nacionalnih teritorijalnih ograničenja, ali se temelji na određenoj isključivosti koja je zajamčena lokalnom OKOP-u, ne dopušta izvođenje zaključaka u

pogledu učinkovitosti borbe protiv neovlaštenog korištenja u kontekstu u kojem bi OKOP-ovi bili međusobni konkurenti.

173 Zbog istih tih razloga neutemeljeno je Komisijino pozivanje na odgovor češkog OKOP-a, Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním (OSA), na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, naveden u uvodnim izjavama 180. i 181. pobjjane odluke. Naime, OSA je samo objasnio da je izdavao odobrenja koja su se u biti temeljila na Sporazumu iz Santiaga, odnosno odobrenja koja su se odnosila na više državnih područja, ali samo korisnicima sa sjedištem u Češkoj Republici.

– Zajednički pothvat CELAS, izdavanje izravnih odobrenja i inicijativa izdavača

174 U uvodnoj izjavi 193. pobjjane odluke (vidjeti točku 37. ove presude) Komisija se pozvala na činjenicu da su u siječnju 2006. njemački OKOP i OKOP Ujedinjene Kraljevine osnovali zajednički pothvat CELAS koji je trebao djelovati kao sveeuropski sustav „sve na jednom mjestu” za izdavanje odobrenja za internetska i mobilna prava na angloamerički repertoar određene izdavačke kuće. Prema pobjijanoj odluci, CELAS izdaje sveeuropska odobrenja komercijalnim korisnicima iz bilo koje države EGP-a. Zato, prema mišljenju Komisije, taj novi model dobro ilustrira činjenicu da OKOP-ovi imaju tehničku mogućnost ponuditi odobrenje koje se odnosi na više državnih područja i da argumenti u vezi sa zadaćama tih organizacija u pogledu revizije, nadzora i osiguranja poštovanja prava kao i u vezi s potrebnom zemljopisnom blizinom izdavatelja i stjecatelja odobrenja, ne opravdavaju sadašnje usporedno ponašanje u pogledu teritorijalnih ograničenja.

175 Treba utvrditi, kao što je to priznala i sâma Komisija, da CELAS izdaje odobrenja za mehanička prava, a ne za prava izvođenja. Budući da Komisija nije objasnila zašto nadzor nad korištenjem prve skupine prava uzrokuje poteškoće usporedive s onima povezanimi s nadzorom korištenja druge skupine prava, primjer CELAS-a ne omogućava osporavanje tužiteljevih argumenata. Istina je, kao što to proizlazi iz pisanog odgovora Komisije na jedno od pitanja Općega suda, da su odobrenja CELAS-a dopunjena odgovarajućim odobrenjima za prava izvođenja koja izdaju Performing Right Society i GEMA. Međutim, ova potonja odobrenja samo su oblik izravnih odobrenja, u mjeri u kojoj ta dva OKOP-a samo izdaju odobrenja koja, doduše, vrijede za više državnih područja, ali koja su ograničena na repertoar koji su im izravno povjerili nositelji prava te se ne odnose na repertoar koji im je bio povjeren na temelju SUZ-ova.

176 U tim se okolnostima postavlja pitanje omogućava li pojava izravnih odobrenja izvođenje zaključaka o dokazu usklađenog djelovanja iz članka 3. pobjjane odluke. Treba, međutim, napomenuti da postojanje tih odobrenja ne dovodi u pitanje usporednost ponašanja OKOP-ova u mjeri u kojoj činjenica da sâm ovlašćujući OKOP izdaje odobrenja za svoj repertoar, koja vrijede i za državno područje ovlaštenog OKOP-a, ne utječe na nacionalna teritorijalna ograničenja iz SUZ-ova. Pa ipak, izdavanje izravnih odobrenja ne dovodi do tržišnog natjecanja između dva OKOP-a za izdavanje odobrenja istim korisnicima. Naime, kao što proizlazi iz pisanog odgovora Komisije na jedno od pitanja Općega suda, OKOP-ovi, ili barem oni koji imaju potrebnu strukturu, izdaju izravna odobrenja samo velikim korisnicima, jer su samo u njihovom slučaju troškovi nadzora korištenja odobrenja nadoknađeni velikim brojem iskorištavanja od strane tih korisnika. Stoga, ako OKOP A izdaje izravna odobrenja velikim korisnicima

koji djeluju u državi B, OKOP B ipak ostaje jedini koji može izdavati odobrenja, među ostalim za repertoar A, drugim korisnicima koji djeluju u državi B.

- 177 Iz navedenoga proizlazi da pojava izravnih odobrenja, na kojima se zasniva djelovanje CELAS-a i OKOP-ova koji su ga osnovali i koji izdaju odobrenja koja dopunjuju ona koja izdaje CELAS, ne uzrokuje poteškoće u pogledu nadzora koje bi bile usporedive s onima koje ističe tužitelj. Zato u nedostatku dodatnih objašnjenja ti elementi na koje se poziva Komisija ne mogu dovesti u pitanje tužiteljeve tvrdnje.
- 178 Isto vrijedi i za inicijativu jednog izdavača (vidjeti točku 43. ove presude) na koju se Komisija pozvala u uvodnoj izjavi 220. pobijane odluke. Iako to ne proizlazi iz te odluke, Komisija je u svojim pisanim podnescima pred Općim sudom priznala da ta inicijativa odnosi samo na mehanička prava. Osim toga, kao što to naglašava tužitelj, Komisija nije nikada objasnila, osobito ne u pobijanoj odluci, u kojem su pogledu ti uvjeti, u kojima djeluje veliki izdavač koji raspolaže repertoarom koji je komercijalno zanimljiv s međunarodnog aspekta, usporedivo s uvjetima u kojima djeluju OKOP-ovi.
- Dokument „Cross border collective management of online rights in Europe”
- 179 U uvodnoj izjavi 194. pobijane odluke Komisija je primijetila da je nepostojanje tehničkih i ekonomskih poteškoća, koje bi bilo posljedica napuštanja nacionalnih teritorijalnih ograničenja, dokazano time što su neki OKOP-ovi potpisali dokument „Cross border collective management of online rights in Europe” (prekogranično skupno upravljanje internetskim pravima u Europi) kojim se zagovara sustav izdavanja odobrenja za više repertoara i više državnih područja.
- 180 S tim u vezi treba napomenuti da su OKOP-ovi koji su potpisali taj dokument ipak podnijeli tužbe protiv pobijane odluke, što bi moglo umanjiti vrijednost tog dokumenta kod dokazivanja nepostojanja tehničkih poteškoća pri izdavanju odobrenja za više repertoara i više državnih područja. U svakom slučaju, dokazna vrijednost tog dokumenta vrlo je ograničena u mjeri u kojoj iz spisa ne proizlazi da su predmetni OKOP-ovi poduzeli bilo što u smislu primjene u njemu navedenog prijedloga.
- 181 Iz prethodnoga proizlazi da elementi na koje se poziva Komisija nisu dostatni da druge razloge za usporedno ponašanje OKOP-ova – osim postojanja usklađenog djelovanja – koje je iznio tužitelj i koji se temelje na potrebi osiguranja učinkovite borbe protiv neovlaštenog iskorištavanja glazbenih djela učine nevjerodostojnjima.
3. Zaključak o ishodu tužbe
- 182 Na temelju prethodno navedenoga treba zaključiti da Komisija nije pravno dostatno dokazala postojanje usklađenog djelovanja u pogledu nacionalnih teritorijalnih ograničenja jer niti je dokazala da su OKOP-ovi djelovali usklađeno u tom pogledu niti je dostavila elemente koji bi jedan od razloga za usporedno ponašanje OKOP-a koje je iznio tužitelj učinili nevjerodostojnjim.
- 183 Zato treba poništiti članak 3. pobijane odluke u dijelu u kojem se odnosi na tužitelja (vidjeti točku 78. ove presude), pri čemu nije potrebno ispitivati druge argumente koje su iznijeli tužitelj i EBU u okviru prvog tužbenog razloga, a koji se među ostalim odnose na važnost nacionalnih teritorijalnih ograničenja za izbjegavanje izravnjanja tantijema

naniže i za očuvanje nacionalnih točaka „sve na jednom mjestu”, kao ni ispitivati drugi tužbeni razlog.

Troškovi

- 50 Sukladno članku 87. stavku 2. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da Komisija nije uspjela u postupku, valja joj naložiti snošenje troškova sukladno zahtjevu tužitelja i EBU-a.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (šesto vijeće)

proglašava i presuđuje:

- 1. Članak 3. Odluke Komisije C(2008) 3435 final od 16. srpnja 2008. u vezi s postupkom na temelju članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/C2/38.698 – CISAC) poništava se u dijelu u kojem se odnosi na International Confederation of Societies of Authors and Composers (CISAC).**
- 2. Komisiji se nalaže snošenje troškova.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 12. travnja 2013.

[Potpisi]

* Jezik postupka: engleski